Дзяржаўная ўстанова культуры
«Сетка публічных бібліятэк Мсціслаўскага раёна»

Каляндар
ЗНАМЯНАЛЬНЫХ І ПАМЯТНЫХ ДАТ на 2024 год

Мсціслаўскі раён

Мсціслаў, 2023

Каляндар знамянальных і памятных дат па Мсціслаўскаму раёну на 2024 год / Мсціслаўская цэнтральная бібліятэка ;[складальнік С. В. Хмурович; адказны за выпуск Н. В. Сідарэнкава]. — Мсціслаў : Мсціслаўская цэнтральная бібліятэка, 2023.

«Краязнаўчы каляндар» – бібліяграфічнае выданне, якое дапаможа чытачам лепш пазнаць свой край, а бібліятэкарам – прапагандаваць краязнаўчую літаратуру.

Уключаныя ў каляндар знамянальныя і памятныя даты адлюстроўваюць важныя падзеі гісторыі, грамадскага, гаспадарчага і культурнага жыцця нашага раёна, дзейнасць выдатных людзей, звязаных з нашым краем.

Да кожнай даты даецца кароткая даведка, указваецца літаратура. У якой часам сустракаюцца і ілюстрацыі.

Матэрыялы каляндара можна выкарыстоўваць пры рэкамендацыі літаратуры чытачам, арганізацыі выстаў літаратуры, для падрыхтоўкі гутарак, аглядаў літаратуры, тэматычных вечароў, папаўнення краязнаўчых картатэк.

Дзяржаўная ўстанова культуры “Сетка публічных бібліятэк Мсціслаўскага раёна”, 2023

Студзень

90 год з дня нараджэння кавалера ордэна Славы, Мінчанкава Міхея Мітрафанавіча

Нарадзіўся 15.01.1934 г. у вёскі Каськова Мсціслаўскага раёна. Поўны кавалер ордэна Славы. На фронце з 1943 г. камандзір стралковага аддзялення сяржант Мінчанкаў вызначыўся ў баях на тэрыторыі Літвы і Ўсходняй Пруссіі. 7 – 15.08.1944 г., адбіваючы контратакі ворага, знішчыў 15 гітлiраўцаў, 17.08 – 25.10.1944 г. у абаронча-наступальных баях – 19 гітлiраўцаў. 17.04.1945 г. пры адбіцці контратакі зайшоў у фланг ворага і агнём прымусіў яго адступіць, знішчыў 6 і ўзяў у палон 11 гітлiраўцаў. За час вайны знішчыў 125 варожых салдат і афіцэраў.Пасля вайны працаваў у калгасе да пенсіі. Пражываў у Мсціславе.

Памёр 15 кастрычніка 2003 г.

Літаратура:

Мінчанкаў Міхей Мітрафанавіч // Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне, 1941–1945 : Энцыклапедыя/ Беларуская Савецкая Энцыклапедыя.— Мінск, 1990.—С. 365.

Минченков Михей Митрофанович // Навечно в сердце народном: Справочник.—3-е изд.—Минск,1984.—С. 353.

Мінчанкаў Міхей Мітрафанавіч// Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—2003.—15 кастрычніка.

Анціўевіч, А. І ў баі, і ў працы/ А. Анціўевіч //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1986.—3 ліпеня.

Анюкоў, М. Салдацкае шчасце/ М. Анюкоў //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1978.—1 ліпеня.

Афанасьеў, І. Ішоў салдат/ І. Афанасьеў //Магілёўская праўда.—1978.—21 лютага.

Беляеў, І. Як патрабавала Айчына/ І. Беляеў //Магілёўскаяпраўда.—1983.—12 красавіка.

И в бою, и в труде //Сел.хоз-во Белоруссии.—1986.— № 1.—С. 33.

Крымаў, І. Кавалер трох ордэнаў Славы/ І. Крымаў //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1974.—9 мая.

Лук’янчык, В. Дзеля жыцця на зямлі: нарыс/ В. Лук’янчык//Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1969.—22 ліпеня.

Макаловіч, В. Мужнасць/ В. Макаловіч //Зара камунізма (Бялынічы).—1976.—7 лютага; Ленінскае слова (Слаўгарад).—1976.—23 сакавіка.

Манышаў, М. Салдацкі подзвіг/ М. Манышаў //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1984.—23 лютага.

Снайпер Минченков //Зорька.—1980.—15 февраля.

Люты

125 год з дня нараджэння генерала маёра, Валковіча Цімафея Іванавіча

Нарадзіўся 21 лютага 1899 г. у в. Жукава Мсціслаўскага павета ў сям'і вясковага дзячка, генерал-маёр(1945), ганаровы грамадзянін г. Пласы Чэхаславацкай Рэспублікі, удзельнік грамадзянскай і Вялікай айчыннай войнаў.

Скончыў Мсціслаўскае духоўнае вучылішча (1914), вучыўся ў Магілёўскай духоўнай семінарыі да кастрычніка 1917 г., затым скончыў 1-ую Маскоўскую кавалерыйскую школу (1923), курсы ўдасканалення каманднага саставу (КУКС) (1926). Ваенную акадэмію Генштаба (1947).

Працоўную дзейнасць пачаў у 1918 г. пісарам Магілёўскага губернскага суда, справаводам Піранскага валаснога ваенкамата. У Чырвонай Арміі з мая 1919 г. – добраахвотнікам.

Удзельнік баёў на Заходнім фронце супраць белапалякаў у складзе другога Гомельскага пралетарскага батальёна, у кастрычніку пад Заслаўлем быў паранены.

З 1923 г. праходзіў службу ў 2-ім кавалерыйскім палку 1-ай каўказскай дывізіі “Чырвонага казацтва” – памошнік камандзіра ўзвода, загадчык разведкі палка, памошнік начальніка штаба. У маі 1928 г. – начальнік пагранразведкі на польскай граніцы, з 1933 г. – начальнік вайсковай разведкі Дальнеўсходняга ўмацаванага раёна Дэ-Кастры, з 1937 г. – старшы памошнік начальніка 9-га аддзела штаба Далёкаўсходняй акругі. З 1938 г. – начальнік штаба 17-ай кавалерыйскай дывізіі ў Закаўказзі. З сакавіка 1940 г. прызначаны для асобных даручэнняў пры камандуючым Закаўказскай ваеннай акругай.

Са снежня 1940 г. – палкоўнік, камандзір 47-ай горна-стралковай дывізіі Закаўказскай ваеннай акругі. Са жніўня 1941 па люты 1942 г. – камандзір 402-ой стралковай дывізіі. Са жніўня 1942 г. – камандзір 75-ай стралковай дывізіі, што знаходзілася ў Іране. Са снежня 1943 па май 1945 г. – камандзір 117-ай гвардзейскай стралковай Бярдзічаўскай дывізіі 1-га Украінскага фронту.

З сакавіка 1946 па май 1947 г. – слухач Ваеннай акадэміі імя М.В. Фрунзе, з 1948 па 1956 г. – начальнік Шуйскага ваеннага вучылішча (пераведзенага потым у г. Баранавічы Наўгародскай вобл.).

З 1956 г. у адстаўцы па хваробе. Узнагароджаны двума ордэнамі Леніна (21.02.1945 і 06.04.1945), чатырма ордэнамі Чырвонага Сцяга, ордэнам Кутузава, Чырвонай Зоркі, чэхаславацкім ордэнам “Крыж 39 года”, сямю медалямі. Жыў у г. Баранавічы Наўгародскай вобласці.

Памёр 1 ліпеня 1981 г.

Літаратура:

Гасянкоў, У.Л. Валковіч Цімафей Іванавіч: Генералы з Мсціслаўшчыны/ У.Л. Гасянкоў// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гістарычна-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 259 — 260.

Сакавік

150 год з дня нараджэння вучонага ў галіне бактэрыялогіі і паталагічнай анатоміі бактэрыяльных інфекцый, клініцыста, арганізатара аховы здароўя, доктара медыцынскіх навук, прафесара, Заслужанага дзеяча навукі РСФСР , Марцiноўскага Яўгена Іванавіча

Нарадзіўся 7 сакавіка 1874 г. у Мсціславе Магілёўскай губерні. Вучоны ў галіне бактэрыялогіі і паталагічнай анатоміі бактэрыяльных інфекцый, клініцыст, арганізатар аховы здароўя, доктар медыцынскіх навук (1909), прафесар (1923). Заслужаны дзеяч навукі РСФСР (1934).

Гады вучобы прайшлі ў цяжкіх матэрыяльных ўмовах. Дзед ўладкаваў яго ў прагімназію ў Рослаўі, затым гімназію ў Смаленску. Паступіў на медыцынскі факультэт Маскоўскага ўніверсітэта. Пасля заканчэння ўніверсітэта працаваў урачом-бактэрыёлагам Паўлаўскай бальніцы (зараз Маскоўская клінічная бальніца), лабарантам у патолага–анатамічным інстытуце Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта. З 1902 г. – ардынатар заразных баракаў Паўлаўскай бальніцы, а затым старшы ўрач.

Працаваў у Вятцы над вывучэннем сібірскай язвы (1904), быў у навуковых паездках па Закаўказзі, дзе вывучаў “усходнюю язву” і малярыю (1904–1905). У 1908–1909 гг. працаваў асістэнтам на кафедры бактэрыялогіі медыцынскага факультэта вышэйшых жаночых курсаў. У 1910 г. атрымаў званне прыват-дацэнта Маскоўскага ўніверсітэта па курсу «Патогенные протозои и их роль в патологии человека и животных». У 1911 г. з групай прафесараў і дацэнтаў у знак пратэста супраць міністра адукацыі Касо падаў у адстаўку.

У складзе экспедыцыі, якую ўзначальваў І. І. Мечнікаў, выязджаў у кіргізскі стэп для вывучэння ачагоў чумы, выбіраўся старшынёй камісіі па вывучэнні малярыі ў Расіі пры таварыстве рускіх урачоў у памяць М. І. Пірагова. Ездзіў у Італію для азнакамлення з супрацьмалярыйнымі работамі, атрымаў ганаровы дыплом на выставе па малярыі і пратазойным хваробам у Дрэздэне.

У 1911–1913 гг. працаваў загадчыкам кафедры бактэрыялогіі ў жаночым медыцынскім інстытуце, чытаў курс бактэрыялогіі ў зубаўрачэбнай і фельчарскай школах. У гады першай сусветнай вайны – упаўнаважаны

Галоўнага камітэта Ўсерасійскага земскага саюза па арганізацыі хірургічных і эпідэміялагічных атрадаў (1914), узначальваў малярыйна-эпідэміялагічны атрад Усерасійскага земскага саюза на Каўказскім фронце, старшыня Каўказскага ваенна – санітарнага Савета (1915-1917).

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі быў у першых радах дзеячаў аховы здароўя. З 1917 па 1919 г. узначальваў першы бактэрыялагічны інстытут Наркамата аховы здароўя, а з 1919 г. прыступіў да арганізацыі Трапічнага інстытута, які быў адкрыты ў жніўні 1920 г. (зараз Інстытут малярыі, паразіталогіі і гельмінталогіі імя Марціноўскага). Быў нязменным дырэктарам гэтага інстытута да канца свайго жыцця. За гады работы арганізаваў шматлікія экспедыцыі ў рэспубліках Сярэдняй Азіі і Закаўказзя, вывучаў малярыю, лейшманіёз, розныя мясцовыя захворванні.

З 1923 па 1929 г. – арганізатар і загадчык кафедры інфекцыйных хвароб 2-га Маскоўскага медыцынскага інстытута, у 1924 г. быў у навуковай камандзіроўцы як член Малярыйнай камісіі Лігі Нацый у Італіі, а ў 1926 г. – у Італіі і Германіі.

На працягу многіх гадоў з'яўляўся членам вучонага медыцынскага Савета Наркамата аховы здароўя РСФСР, а з 1932 г. – яго старшынёй. Напісаў і апублікаваў звыш 200 навуковых прац.

Памёр 25 ліпеня 1934 г.

Літаратура:

Марціноўскі Яўген Іванавіч: Знакамітыя людзі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гістарычна-дакументальная хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 535 — 536.

Красавік

110 год з дня нараджэння Героя Савецкага Саюза, Ганчарова Якава Ігнатавіча

Нарадзіўся 05.04.1914 г. у вёскі Зялёнкі (ныне в. Казлоўка) Мсціслаўскага раёна. Член КПСС з 1942 г. У Чырвонай Арміі з 1931 г. Скончыў школу малодшых авіяспецыялістаў у 1937 г., курсы ўдасканалення афіцэрскага саставу (1951). Удзельнік баёў на р. Халхін-Гол у 1939 г. У Айчынную вайну з чэрвеня 1941 на Заходнем, Паўднёва-Заходнем, Сталінградскім, Данскім, Цэнтральным, Беларускім і 1-м Беларускім франтах. 24.06.1941 г. бамбіў варожыя войскі на шашы Гродна–Маладзечна. Даставуляў зброю і боепрыпасы партызанам злучэння С.А. Каўпака. Удзельнік вызвалення гарадоў: Харкава, Кіева, Гомеля,

Бабруйска, Мінска, Брэста, баёў на тэрыторыі Германіі. Начальнік сувязі авіяэскадрыллі ст. лейт. Ганчароў Я.І. зрабіў 221 баявы вылет на разведку і бамбардзіроўку ваеных аб'ектаў праціўніка, асабіста збіў 1 самалёт, 3 – у складзе групы.

15 мая прысвоена званне Героя Саветскага Саюза.

Да 1954 г. у Савецкай Арміі, маёр. Потым жыў і працаваў у Мсціславе. Памёр 26 сакавіка 1982 г.

Літаратура:

Ганчароў Я. І. Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне, 1941–1945 : Энцыклапедыя// Беларуская Савецкая Энцыклапедыя.—Мінскн, 1990.—С. 151.

Ганчароў Якаў Ігнатавіч. Героі Савецкага саюза – нашы землякі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальная хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск., 1999.—С. 247 — 248.

Гончаров Я. И. Герои Советского Союза: краткий биографический словарь в 2-х т. Т.1.—М., 1987.—С. 347.

Гончаров Яков Игнатьевич. Навечно в сердце народном : справочник.—3-е изд.—1984.—С. 122.

Гончаров Яков Игнатьевич. Герои Советского Союза – могилевчане.—Мінск, 1965.—С. 48 — 49.

Гасянкоў, У. Застаўся ў памяці жывых/ У. Гасянкоў, Ю. Ліўшыц.—Святло Кастрычніка.—1992.—12 жніўня.

Героі – нашы землякі //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1975.—9 мая.

Грыгор'еў, Л. Пяты ордэн/ Л. Грыгор'еў // Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1973.—20 лістапада.

Кравцова, В. Мы вернулись с великой войны :23 марта исполняется 105 лет со дня рождения Якова Гончарова – легендарного Героя Советского Союза / Валентина Кравцова // Святло Кастрычніка.— 2019. — 21 сакавіка. —№ 21. —С. 3.

Резников, Я. Горячее небо/ Я. Резников // Знамя труда.—1974.—2 августа.

Резников, Я. Огненное небо/ Я. Резников // Знамя юности.—1974.—6 августа.

Рэзнікаў, Я. Салют, Познань!/ Я. Рэзнікаў// Магілёўскаяпраўда.—1974.—20 ліпеня.

Титов, И. Из орлиного племени/ И. Титов // Во славу Родины.—1975.—13 ноября.

Титов, И. "Спасибо за данные!"/ И. Титов// Сельская газета.—1978.—30 июля.

Цітоў, І. У небе франтавых/ І. Цітоў // Беларусь.—1974. — № 7.—С. 18 — 19.

Май

95 год з дня нараджэння Героя Сацыялістычнай Працы, Тарасевіч Лідзіі Кузьмінічны

Нарадзілася 01.05.1929 г. у вёскі Ракоўшчына Мсціслаўскага раёна. У 1974 г. атрымала званне Заслужанага настаўніка БССР. Член КПСС з 1963 г. Скончыла Мінскі педагагічны інстытут у 1972 г. З 1950 завуч Недальской 8-гадовай школы Бягомльскага раёна, з 1952 г. выкладчыца біялогіі ў СШ № 7, з 1964 г. завуч школы № 96 г. Мінска. Званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоена ў 1978 г. за высокія паказчыкі ў навучна-выхаваўчай і грамадскай рабоце.

Літаратура:

Тарасевіч Лідзія Кузьмінічна // Беларуская ССР: кароткая энцыклапедыя.—1981.—Т. 5.—С. 595 — 596.

Тарасевіч Лідзія Кузьмінічна. Героі Сацыялістычнай Працы// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 499.

Куксёнок, Р. У истоков личности/ Р. Куксёнок // Труд, талант, доблесть:в 2-х ч. Ч. 2.—Минск, 1981. —С. 264 — 268.

155 год з дня нараджэння Беларускага кампазітара і фалькларыста, Чуркіна Мікалая Мікалаевіча

Нарадзіўся ў 21 мая 1869 г. Сцепанаван Армянскай ССР. Беларускі кампазітар і фальклaрыст.Скончыў Тбіліскае музычнае вучылішча Рускага музычнага таварыства (1892 г.), Пецярбургскую Акадэмію музыкі (1899 г.).

На Беларусі з 1914 г. Педагог настаўніцкай семінарыі і агульнаадукацыйных школ, арганізатар мастацкай самадзейнасці ў Мсціславе. З 1924 г. выкладчык педтэхнікума ў Магілёве, з 1935 г. – у Мінску.

Музыку Чуркіна вызначаюць аптымізм, строгая класічная форма, апора на беларускі фальклор, меладычнасць. Сярод твораў: опера “Вызваленне працы” (пастаўлена ў Мсціславе ў 1922 г., у некалькі перапрацаванай рэдакцыі пастаўлена сіламі самадзейных і прафесіянальных артыстаў у Магілёве ў 1924 г.), музычныя камедыі “Кок–сагмз” (1939, пастаўлена ў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі ў 1939 г.), “Песня Бярэзіны” (1947, пастаўлена Бабруйскім музычна-драматычным тэатрам у 1947 г.). 3 сінфаньеты (1925, “беларускія карцінкі”, 1949, 1955). 11 струнных квартэтаў,

п’есы для фартэп’яна і скрыпкі з фартэп’яна, апрацоўкі народных песень і танцаў. Імем Чуркіна названа музычная школа ў Мсціславе.

Літаратура:

Нотаграфія:

Чуркін, М.М. Беларускія народныя песні / М.М. Чуркін: Запіс М. Чуркіна.—Мінск: Дзяржвыданне БССР, 1959.—163 с.

Чуркін, М.М. Беларускія народныя песні і танцы: Музычна-фалькорны зборнік/ М. М. Чуркін: Агульная рэдакцыя М. Аладава і М. Грынблата.—Мінск: Дзяржвыданне БССР, 1949.—190 с.

Чуркін, М.М. Выбраныя творы/ М.М. Чуркін.—Мінск: Дзяржвыданне БССР, 1960.—61 с.

Чуркін, М.М. Выбраныя творы/ М.М. Чуркін.—Мінск: Беларусь, 1965.—20 с.

Чуркін, М. Выбраныя творы/ М. Чуркін.—Мінск: Беларусь, 1969.—32 с.

Чуркін, М.М. Дзесяць фартэпіянных п’ес: Для малодшых классаў ДМШ/ М.М. Чуркін.—Мінск: Беларусь, 1963.—14 с.

Чуркин, Н.Н. Избранные произведения: для пения: соло,хор. с сопровождения фортепиано и без сопровождения/ Н.Н. Чуркин.—Минск: Беларусь, 1974.—24 с.

Чуркин, Н.Н. Песня без слов. Для скрипки и фортепиано/ Н.Н. Чуркин.—Минск: Госиздат, 1961.—6 с.

Чуркін, М.М. Родные напевы. Дзіцячыя п’есы для фартэпіано/ М.М. Чуркін.—Мінск: Беларусь, 1967.—11 с.

Чуркін, М.М. Тры песні/ М.М. Чуркін.—Мінск: Беларусь, 1964.—11 с.

Фанаграфія:

Чуркин, Н. Колыбельная/ Н. Чуркин: исполнение Государственного симфонического оркестра БССР, директор В. Дубровский. — С. 45.

Чуркин, Н. Белорусская полька, обр. Н. Прошко/Н. Чуркин: исполняет Октет балалаек г. Витебска. — С. 30.

Чуркин, Н. Полька/Н. Чуркин: исполняет Государственный оркестр народных инструментов, дирижер Н. Жинович// Звучат мелодии народов СССР. СМ-03363.

Аб жыцці і творчасці:

Мікалай Мікалаевіч Чуркін// БелСЭ.—1974.—Т.11.—С.235.

Мікалай Мікалаевіч Чуркін// Энцыклапедыя літаратура і мастацтва Беларусі.—1987.—Т.5.—С.532.

Николай Николаевич Чуркин// Музыкальная энциклопедия.—Москва, 1982.—Т.6.—С. 260.

Николай Николаевич Чуркин. Советские композиторы:краткий biобиблиографическийсправочник // составители Г. Бернард, А. Должанский.—Москва, 1957.—С.637.

Гісторыя беларускай савецкай музыкі.—Москва:Вышэйшая школа, 1971.—544 с.

Аб ім. глядзі с. 46, 47, 58,59, 64, 65, 69, 70, 73, 74, 76-78, 82, 83, 87, 91-93, 96, 100, 107, 109, 115, 123, 135, 162, 170, 171, 210, 283, 400, 486, 498, 500, 504.

История белорусской музыки.—Минск: Музыка, 1976.—247 с.: ил.

О нём см. С. 31, 32, 34, 37, 41-47, 49-51, 55, 58, 62, 65, 78, 97, 101, 102, 116, 117, 147, 203, 228, 233, 234.

Войценкаў, М. Не моўкне музыка кампазітара:М.М. Чуркін на Мсціслаўшчыне/ М. Войценкаў// Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1962.—22 мая.

Войценкаў, М. Расказы аб кампазітару М.М. Чуркіну/ М. Войценкаў// Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1970.—14 мая.

Дубкова, Т.А. Сімфаньета М. Чуркіна/ Т.А. Дубкова.—Мінск, 1974.—С. 5 — 12.

Жураўлёў, Дз. А песня застаецца жыць :да 100-годдзя з дня нараджэння М.М. Чуркіна/ Дз. Жураўлёў // Літаратура і Мастацтва.—1969.—23 мая.

Журавлёв, Д. Н.Н. Чуркин:к 95-летию со дня рождения композитора/ Д. Журавлёв// Советская музыка.—1964.—№5.—С. 143 — 144.

Жураўлёў, Дз. Чалавек прыгожай і шчырай душы:М.М. Чуркіну – 95 гадоў/ Дз. Жураўлёў// Літаратура і Мастацтва. — 1964. — 22 мая

Кубліцкі, У. Патрыярх музыкі : М. М. Чуркін жыў і працаваў у Мсціславе, 1914-1924 гг. / У. Кубліцкі // Святло Кастрычніка (Мсціслаў). — 1990. — 23 мая.

Малько, И. Истоки таланта : в народной творчасти : [в этом году исполнилось 150 лет со дня рождения народного артиста , композитора, педагога, нашего земляка Николая Чуркина] / Ирина Малько // Святло Кастрычніка. – 2019. – № 72. – 28 верасня. – С. 6.

Ніскевіч, І. Цудадзей музыкі : да 100 – годдзя з дня нараджэння М. М. Чуркіна / І. Ніскевіч // Полымя. — 1969. — № 5. — С. 191 — 195.

Ножнікаў, М. Мікалай Чуркін:пра беларускага кампазітара. Працаваў уМагілёўскім педтэхнікуме/ М. Ножнікаў// Вестник Могилёва.—1993.—1 июля.—С. 6.

Ран, Г. Ацяпер яго слухае народ... :да 110 – годдзя з дня нараджэння М.М. Чуркина/ Г. Ран// Літаратура і МастацтваМ.—1979.—1 чэрвеня.—С. 13.

Смольскі, Б. Старэйшы кампазітар: М.М. Чуркін/ Б. Смольскі// Беларусь.—1954.—№5.—С. 20.

Тикоцкий, Е. Патриарх белорусской музыки: Н.Н. Чуркин/ Е. Тикоцкий// Нёман.—1969.—№5.—С. 179 — 180.

Ткачоў, М. М. Чуркін у Мсціславе/ М. Ткачоў// Беларусь.—1965.—№2.—С. 29.

Цітовіч, Г. Старэйшына беларускай музыкі: М.М. Чуркін/ Г. Цітовіч// Маладосць.—1969.—№5.—С. 121 — 124.

Цішчанка, І. Кампазітар М. М. Чуркін як фальклярыст/ І. Цішчанка// Беларусь.—1961.—№1.—С. 13.

Чуркін, М.М. Аўтабіяграфія/ М.М. Чуркін// Маладосць.—1969.—№5.—С. 119 — 121.

Чуркін у Мсціславе// Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1968.—4 чэрвеня.

Чуркіна-Ткачонак, А. Мікалай Мікалаевіч Чуркін ў Мсціславе, А. Чуркіна-Ткачонак // Магілёўшчына.—Вып. 8.—Магілёў, 1998.—С. 71 — 76.

Чэрвень

215 год з дня нараджэння рускага гісторыка, Куторгі Міхаіла Сямёнавіча

Нарадзіўся 06(18).07.1809, у г. Чэрыкаў Магілёўскай губерні. Рускі гісторык,член-карэспандэнт Расійскай АН (з 1849 г.). Скончыў Пецярбургскі універсітэт і Дэрпцкі прафесарскі інстытут. З 1835 г. выкладаў у Пецярбургскім, у 1869 – 1874 гг. у Маскоўскім універсітэтах. Вызначыўся выдатным веданнем крыніц, развіваў перадавыя для свайго часу прынцыпы іх вывучэння. Распрацоўваў вузлавыя праблемы сацыяльнай і палітычнай гісторыі архаічнай і класічнай Грэцыі, асабліва Афін. Упершыню ў сусветнай навуцы спрабаваў паказаць становішча непасрэдных вытворцаў – рабоў і вольнаадпушчаннікаў. Вядомыя таксама яго даследванні па пытаннях медыявістыкі і гісторыяграфіі. Разам з братам С.С. Кутаргам вёў значную культурна-асветніцкую работу сярод насельніцтва г. Мсціслава і яго ваколіц.

Памёр 26.05(07.06).1886.

Літаратура:

Куторга Міхаіл Сямёнавіч // Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальные хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 80.

135 год з дня нараджэння паэта і журналіста, Шастакова Паўла Пятровіча

Нарадзіўся 29 чэрвеня 1889 г. у мястэчку Манастыршчына Мсціслаўскага павета. Паэт і журналіст. З сялян. Скончыў Віцебскі настаўніцкі інстытут. Працоўную дзейнасць пачаў настаўнікам школы граматы ў 1906 г. З 1916 г. – у складзе 7-ай артылерыйскай брыгады ваяваў на румынскім фронце. У 1917 г. – у Маскве: прапаршчык 2-га запаснога

палка цяжкай артылерыйскай брыгады, удзельнік кастрычніцкага ўзброеннага паўстання. З 9 лістапада – член Маскоўскага Савета салдацкіх дэпутатаў.

У 1918–1919 гг. у Мсціславе: член павятовага выканкама і загадчык аддзела народнай асветы, рэдактар павятовай газеты "Думы бедняка". Удзельнічаў у грамадзянскай вайне.

З 1921 г. у Мінску: начальнік палітасветы Мінскага ваенкамата, намеснік старшыні Галоўпалітасветы Беларусі, галоўны інспектар па клубах і хатах-чытальнях. З верасня 1926 г. па жнівень 1928 г. у Маскве – загадчык беларускага сектара Камуністычнага інстытута нацменьшынстваў імя Ю.Б. Мархлеўскага. З верасня 1928 – па жнівень 1929 г. – намеснік наркама асветы БССР. З сакавіка па ліпень 1929 г. адказны рэдактар газеты "Савецкая Беларусь". З кастрычніка 1935 па жнівень 1936 г. – дырэктар Белдзяржвыдавецтва. Быў членам ЦВК БССР (1929–1932). Аўтар лібрэта першай оперы М.М. Чуркіна "Вызваленне працы", многіх вершаў і артыкулаў.

30 студзеня 1937 г. неабгрунтавана арыштаваны органамі НКУС, затым расстраляны. У 1956 г. рэабілітаваны пасмяротна.

Літаратура:

Шастакоў Павел Пятровіч: Удзельнікі Кастрычніцкай рэвалюцыі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С.118.

Ліпень

160 год з дня нараджэння беларускай народнай спявачкі, Гарэцкай Аўфрасінні Міхайлаўны

Нарадзілася 6 ліпеня 1864 г. у в. Малая Багацькаўка Мсціслаўскага павета. Беларуская народная спявачка. Маці пісьменніка М.І. Гарэцкага. Яе рэпертуар складаўся пераважна з сямейна-абрадавых і калядных песень, сярод якіх асаблівым багаццем вызначаліся радзінныя ("на хрэсьбіны"), вясельныя, веснавыя (гуканне вясны) і жніўныя. Песні ад яе запісвала дачка Ганна; найбольш поўны запіс яе рэпертуару зрабілі М. Гарэцкі і кампазітар А. Ягораў. Запісы (318 тэкстаў з мелодыямі) склалі асобную кнігу "Народныя песні з мелодыямі", выдадзеную Інкульбетам у 1928 г. Укладальнікі зборніка захавалі дыяліктычныя асаблівасці мовы песень Гарэцкай, перадалі адметнасць яе выканаўчага стылю. На аснове паасобных песень (Дзеўкі хмель садзілі", "Відзіць маё вочка" і інш.) М.Алданаў напісаў квінтэт для дзвюх скрыпак, альта, віяланчэлі і фартэпіяна.

Памерла 4 сакавіка 1935 г.

Літаратура:

Гарэцкая Аўфрасіння Міхалаўна: Знакамітыя людзі// Памяць: Мсціслаўскі р-н: Гіст.-дак. хронікі гарадоў і р-наў Беларусі.—Мн., 1999.—С. 521.

155 год з дня нараджэння беларускага паэта, архітэктара, Вітана – Дубейкаўскага (Дубейкоўскі) Лявона Іванавіча

Нарадзіўся 07.07.1869 г., паводле інш. звестак 1867 г. в. Дубейкава Мсціслаўскага раёна – беларускі паэт, архітэктар.

Пасля заканчэння школы ў Мсціславе збіраўся прадоўжыць вучобу ў Магілёве, але ў бацькоў не было сродкаў вучыць сына, і яны ўладкавалі падлетка пісарчуком у горадзе. Гэтая пасада не вабіла юнака і ў 17 гадоў ён паехаў у Варшаву ў школу будаўніцтва. Вучыўся вечарамі, а ў дзень працаваў на будаўніцтве. Працаваў архітэктарам у Манастыршчыне, Ярцаве, Смаленску. Але цяга атрымаць вышэйшую адукацыю не пакідала яго: у 1903 г. экстэрнам здаў экзамены ў Пецярбургскі інстытут грамадзянскіх інжынераў. У 1907 г. паехаў у Парыж і паступіў у Акадэмію архітэктуры адразу на другі курс, закончыў яе ў 1909 г. са званнем “архітэктар-мастак”. Працаваў архітэктарам у Варшаве і адначасова выкладчыкам будаўніцтва ў сярэдняй тэхнічна-прамысловай школе. Затым пэўны час жыў у Петраградзе, Мінску.

Нарэшце пасяліўся ў Вільні, удзельнічаў у беларускім нацыянальна – культурным руху. У 1922 г. яго арыштавала польская паліцыя і вывезла ў Беласток, але хутка быў вызвалены. Зноў займаўся архітэктурай, шмат працаваў і будаваў, прымаў актыўны ўдзел у стварэнні малярскай школы, дзе вучыліся дзеці сялян-беднякоў.

Аўтар сацыяльна-вострых, накіраваных супраць царызму твораў: байка “Цягне воўк – пацягнуць воўка” (1892), якая з’яўляецца пераапрацоўкай вядомай народнай прыказкі, верш “Бура” (1893). Творы Вітана – Дубейкоўскага да Кастрычніцкай рэвалюцыі распаўсюджваліся толькі ў рукапісах. Аўтар прац па будаўніцтву і архітэктуры. Склаў зборнік беларускіх прыказак (рукапісы зберагаюцца ў цэнтральнай бібліятэцы АН Літоўскай Рэспублікі).

Памёр 06.11.1940 г.

Літаратура:

Аб жыцці і творчасці:

Вітан – Дубейкоўскі Лявон Іванавіч// Эцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі.—1984.—Т. 1.—С. 629.

Вітан – Дубейкаўскі Лявон// Беларускія пісьменнікі: біябібліяграфічны слоўнік : [у 6 т.].—Мінск, 1993.—Т.2. — С. 14-15.

Вітан – Дубейкаўскі (Дубейкоўскі) Лявон Іванавіч// Пісьменнікі Магілёўшчыны: бібліяграфічны паказальнік: [складальники: Новікава Н.А., Катлёнак А.А.].—Магілёў, 1993.—С. 34.

Вітан – Дубейкаўскі (Дубяйкоўскі) Лявон Іванавіч: Знакамітыя людзі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі. — Минск, 1999.

Казека, Я. Няходжанай дарогай : крытычныянарысы/ Я. Казека.— Минск: Мастацкая літаратура, 1973.—271 с.

Клімуць, Я. Лявон Вітан – Дубейкаўскі / Я. Клімуць // Магілёўская праўда.—1989.—20 ліпеня.—(Анталогія літаратурнай Магілёўшчыны).

Мальдзіс, А. Дзве знаходкі/ А. Мальдзіс // Литаратура і Мастацтва. — 1969.—19 верасня.—С. 3.

Юрчанка, Г. Будаўнік і фалькларыст : Л. Вітан – Дубяйкоўскі/ Г. Юрчанка// Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1984.—3 красавіка.

115 год з дня нараджэння спецыяліста ў галіне антычнай і сярэднявяковай археалогіі Узбекістана, Кабанава Сяргея Кузьміча

Нарадзіўся 9 ліпеня 1909 г. у Мсціславе. Адзін са старэйшых археолагаў Сярэдняй Азіі, вядомы спецыяліст у галіне антычнай і сярэднявяковай археалогіі Узбекістана.Пасля заканчэння педагагічнага тэхнікума ў Мсціславе ў 1929 г. паступіў на музейна–краязнаўчае аддзяленне Дзяржаўнага інстытута філасофіі, літаратуры і гісторыі. Тут вызначыўся напрамак яго навуковых інтарэсаў, аснову якіх складала мінулае народаў Сярэдняй Азіі. У 1933 г. пасля заканчэння інстытута прыехаў ва Узбекістан. У 1933–1941 гг. працаваў у ўзкамстрасе на пасадзе навуковага супрацоўніка і ўпаўнаважанага ў старажытных гарадах Шахрысабзе, Бухары. Прымаў актыўны ўдзел у рамонтна-рэстаўрацыйных работах па захаванні сярэдневяковых помнікаў Шахрысабза. Адначасова ажыццяўляў абследванне і фіксацыю археалагічных помнікаў Карынскага аазіса. У 1938 г. пад кіраўніцтвам В. А. Шышкіна ўдзельнічаў у раскопках гарадзішча Варахша. У 1941 г. і да прызыву ў Чырвонаю Армію працаваў у Бухарскім абласным музеі. З мая 1943 г. на франтах Вялікай Айчынай вайны. У званні лейтэнанта камандаваў узводам і ротай, быў цяжка паранены. Мае баявыя ўзнагароды. Са снежня 1945 г. працаваў у інстытуце гісторыі і археалогіі АН УзССР. Прымаў удзел у раскопках абсерваторыі Улугбека (1948), гарадзішчаў

Варахша (1951–1954), Афрасіаб (1959-1962, 1965-1970). Аднак асноўная работа ажыццяўлялася ў Даліне Кашкадар, дзе раскопкамі паселішча Каджартэпа (1947) і гарадзішча Ерхурган (1948) пачата сістэматычнае вывучэнне археалагічных помнікаў. У 1953 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю па тэме “Нахшеб в 3–8 веках в свете археологіческіх данных”. У 1982 г. ажыццяўляў палявыя даследванні гарадзішча Афрасіаб. Вынікі гэтай працы апісаў у 50 навуковых работах, сярод якіх дзве манаграфіі: “Нахшеб на рубеже древности и средневековья III-VIII вв.” (1977) і “Культура сельских поселений Южного Согда 3–8 вв.” (1981). У 1988 г. апублікаваў кнігу ўспамінаў, у якой расказаў пра свой 50-гадовы шлях у навуцы.

Літаратура:

Кабанаў Сяргей Кузьміч: Знакамітыя людзі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 530.

90 год з дня нараджэнняЗаслужанага настаўніка БССР, Булашова Аляксандра Дзянісавіча

Нарадзіўся 27 ліпеня 1934 г. у сяле Дзяніскавічы Злынкаўскага раёна Бранскай вобласці ў сям’і калгаснікаў.У 1953 г. скончыў сярэднюю школу і паступіў у Беларускаю сельскагаспадарчую акадэмію,якую закончыў у 1959 г. Працаваў выкладчыкам у Чэрыкаўскім вучылішчы механізацыі сельскай гаспадаркі.З 1960 г. –выкладчык Мсціслаўскага вучылішча механізацыі сельскай гаспадаркі,з 1962 па 1965 г. –намеснік дырэктара па вучэбна – выхаваўчай рабоце ў СПТУ гарадскога пасёлка Друя Міёрскага раёна Віцебскай вобласці.З 1965 п 1985 г. зноў працаваў выкладчыкам Мсціслаўскага прафесіянальна–тэхнічнага вучылішча (СПТУ-49, перайменаванага ў ПТУ-218). Званне “Заслужаны настаўнік БССР’’ прысвоена ў 1975 г.

Літаратура:

Булашоў Аляксандр Дзянісавіч: Заслужаныя настаўнікі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 511.

110 год з дня нараджэння доктара тэхнічных навук, прафесара, Жунінай Ларысы Александраўны

Нарадзілася ў ліпені 1914 г. у Мсціславе. Вучоны ў галіне тэхналогіі матэрыялаў, доктар тэхнічных навук, прафесар. Скончыла Беларускі політэхнічны інстытут (1938). Працавала на шклозаводзе ў пасёлку Вялікая Вішэра пад Ленінградам. У пачатку вайны пераехала з прадпрыемствам на Волгу, працавала начальнікам цэха на Борскім шклозаводзе.

З 1946 г. Л. А. Жуніна ў Мінску – працавала інжынерам, асістэнтам на кафедры сілікатаў БПІ, вучылася ў аспірантуры. У 1950 г. абараніла кандыдацкую дысертацыю, а ў 1968 г. доктарскую на атрыманне вучонай ступені доктара тэхнічных навук. Па тэме дысертацыі “Даследванне і сінтэз піраксенавых сіталаў” апублікавала 46 артыкалаў і паведамленняў. Падагульненнем яе шматгадовай працы па сіталах з’явілася кніга “Піраксенавыя сіталы” (1974), у якой намечаны шляхі распрацоўкі новых відаў гэтага матэрыялу на аснове недыфкцытнай сыравіны і шлакаў.

З 1970 г. –прафесар кафедры тэхналогіі сілікатаўБПІ, а з 1976 г. прафесар той жа кафедры Беларускага тэхналагічнага інстытута. Ёй належыць больш за 250 друкаваных прац і каля 20 аўтарскіх пасведчанняў. Была членам спецыялізаваных саветаў па прысуджэнні вучоных ступеней кандыдата і доктара навук.

Памёрла ў 1981 г.

Літаратура:

Жуніна Ларыса Аляксандраўна: Знакамітыя людзі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 528.

Жнівень

70 год з дня нараджэння Беларускага археолага і гісторыка архітэктуры, публіцыста, Трусава Алега Анатольевіча

Нарадзіўся 7 жніўня 1954 г. у Мсціславе. Беларускі археолаг і гісторык архітэктуры, публіцыст. Скончыў БДУ (1976). Кандыдат гістарычных навук (1981). З 1976 г. супрацоўнік, з 1988 г. – начальнік архілагічнага аддзела Беларускага рэстаўрацыйнага праектнага інстытута, з 1 кастрычніка 1991 г. намеснік старшыні Камісіі па адукацыі, культуры і захаванні гістарычнай спадчаны Вярхоўнага Савета

Рэспублікі Беларусь. Вывучае помнікі манументальнага дойлідства, матэрыяльную культуру Беларусі 11–18 ст., гісторыю будаўнічай тэхнікі, эвалюцыю асноўных тыпаў муровак і будаўнічых матэрыялаў з цэглы, дахоўкі, плітак падлогі, каменю і кафлі Беларусі. Распрацаваў методыку архітэктурна – археалагічнага вывучэння манументальных помнікаў. Праводзіў раскопкі Гродзенскага (Старога), Заслаўскага,

Крэўскага, Лідскага, Мазырскага, Мірскага замкаў, Барысаглебскай царквы ў Навагрудку, Благавешчанскай ў Віцебску, Каложскай у Гродне, Магілёўскай ратушы, помнікаў архітэктуры Мсціслава 17–18 ст. і інш. Аўтар кніг “Помнікі старажытнага Мсціслава” (разам з Р.В. Баравым, 1985 г.), “Памятники монументального зодчества Белоруссии 11–17 вв.: “Архитектурно–археологический анализ” (1988), “Старадаўніх муроў адраджэнне. Мінулае і сучаснае Лідскага замка” (1990) і інш.

Літаратура:

Асноўныя навуковыя працы:

Манументальнае дойлідства Беларусі 11–18 стагоддзяў. Гісторыя будаўнічай тэхнікі.—Мінск: ТАА “Лекцыя”, 2001.—204 с.: іл.

Аб жыцці і навуковай дзейнасці:

раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.— Мінск, 1999.— С. 541.

105 год з дня нараджэння Героя Савецкага Саюза, Качанава Яўгена Іванавіча

Нарадзіўся 20.08.1919 г. у вёскі Доўгавічы Мсціслаўскага раёна. У Чырвонай Арміі з1939 г. З 1942 г. на Крымскім, Цэнтральным і 1-м Украінскім франтах. Камандзір стралковага аддзялення сяржант Качанаў Яўген Іванавіч вызначыўся ў баях на Одэры. 27.01.1945 г. аддзяленне на чале з Качанавым першае фарсіравала раку і ў баі за расшырэнне плацдарма знішчыла каля 100 гітлераўцаў. Цяжка паранены Качанаў Я. І. не пакінаў поля бою. 28.01.1945 г. асабістым прыкладам падняў воінаў у атаку. Загінуў у гэтым баі. Яго імем названа вуліца ў г. Магілёве; на будынку Доўгавіцкай сярэдняй школы мемарыяльная дошка.

Указам Прэзідыўма Вярхоўнага Савета Саюза ССР ад 10 красавіка 1945 г. тав. Качанаву Яўгену Іванавічу пасмертна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Загінуў 28.01.1945 г.

Літаратура:

Качанаў Яўген Іванавіч // Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне, 1941–1945: энцыклапедыя/ Беларуская Савецкая Энцыклапедыя.—Мінск, 1990.—С. 261.

Качанаў Яўген Іванавіч// Энцыклапедыя Гісторыі Беларусі: Т. 6.—Мінск, 1997.—С. 156 — 157.

Качанаў Яўген Іванавіч: Героі Савецкага Саюза – нашы землякі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 250 — 251.

Качанаў Яўген Іванавіч// Каляндар знамянальных і памятных дат па Магілёўскай вобласці на 1999 год.—Магілёў., 1999.—С. 46.

Качанов Е. И. Герои Советского Союза: Краткий биографический словарь : [в 2-х т.].—Минск, 1987.—Т. 1. — С. 640.

Качанов Евгений Иванович. Навечно в сердце народном: Справочник.—3-е изд.—Минск,1984.—С. 220.

Качанов Е. И. Их именами названы: энциклопедическийсправочник.—Минск, 1987.—С. 265.

Качанов Евгений Иванович. Герои Советского Союза могилевчане.—Минск, 1965.—С. 67 — 68.

Героі – нашы землякі //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1975.—9 мая.

Грыгор'еў, Л. Вясна на Одэры/ Л. Грыгор'еў //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1980.—27 сакавіка.

Запявала //Магілёўскаяпраўда.—1970.—23 ліпеня.

Кубліцкі, В. Памятаем цябе, зямляк!/ В. Кубліцкі // Магілёўская праўда.—1980.—24 верасня ; Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1980.—9 мая.

Ліўшыц, Ю. Быў чутны подых мая/ Ю. Ліўшыц //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1973.—3 ліпеня.

Санько, В. Запявала/ В. Санько //Звязда.—1970.—13сакавіка.

Іваноў, Л. Подзвіг Яўгенія Качанава/ Л. Іваноў //Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1982.—18 снежня.

100 год з дня нараджэння вучонага, хірурга, педагога, доктара медыцынскіх навук, прафесара, Астапенкі Вадзіма Рыгоравіча

Нарадзіўся 17 жніўня 1924 г. у в. Шамава Мсціслаўскага раёна ў сям'і фельчара. Вучоны, хірург, педагог, доктар медыцынскіх навук, прафесар. Удзельнік Вялікай Айчынай вайны з кастрычніка 1943 г.

Скончыў Мінскі медыцынскі інстытут з адзнакай (1953). З верасня 1953 г. вучыўся ў аспірантуры пры кафедры факультэцкай хірургіі , у 1957 г. абараніў кандыдацкую

дысертацыю, у 1965 г. дацэнт, у 1972 г. – доктар медыцынскіх навук, у 1973 г. – прафесар. З 1957 г. працаваў у Мінскім інстытуце дэканам лячэбнага факультэта. З верасня 1975 па студзень 1978 г. загадчык кафедры хірургіі Беларускага інстытута ўдасканалення настаўнікаў, з 1978 г. – загадчык штампрофільнай клінікі Мінскага медыцынскага інстытута. Адначасова быў па сумяшчальніцтву галоўным хірургам Міністэрства аховы здароўя БССР.

В. Р. Астапенка – вучоны, хірург у галіне эндакрыналогіі, аўтар больш за 200 навуковых прац, у тым ліку 12 манаграфій. Ім распрацаваны і ўкаранёны ў лячэбную практыку новыя высокаэфектыўныя метады абязбольвання і пасляаперацыйнага лячэння хворых таксічным зобам.

Узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, Славы III ступені, медалямі "За адвагу", "За баявыя заслугі", Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР.

Памёр 22 снежня 1989г.

Літаратура:

Гасянкоў, У.Л. Астапенка Вадзім Рыгоравіч: Знакамітыя людзі / У.Л. Гасянкоў// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 517.

Верасень

90 год з дня нараджэння Героя Сацыялістычнай працы, Самусева Аляксандра Іванавіча

Нарадзіўся 25 верасня 1934 г. у в. Парадзіна Мсціслаўскага раёна ў сям'і калгасніка. Скончыў пачатковую школу ў 1950 г. і застаўся працаваць у родным калгасе "1 Мая". Пасвіў калгасных коней, жывёлу. З 1954 г. працаваў на адкорме буйной рагатай жывёлы, з 1962 г. – даглядчыкам жывёлы, з 1969 г. – скотнікам-пастухом.

За поспехі ў развіцці жывёлагадоўлі ўзнагароджаны ордэнам Леніна, медалём "За працоўную доблесць".

Памёр 7 студзеня 1998 г.

Літаратура:

Самусеў Аляксандр Іванавіч: Узнагароджаны ордэнам Леніна// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 507.

Кастрычнік

175 год з дня нараджэння рускага астранома, Дубягі Дзмітрыя Іванавіча.

Нарадзіўся 03.10.1849. в. Соіна Мсціслаўскага павета. Рускі астраном. Скончыў у 1872 г. Пецярбургскі ўніверсітэт. Працаваў у Пулкаўскай астранамічнай абсерваторыі. У 1884–1918 гг. – дырэктар Казанскай абсерваторыі, з 1901 г. – дырэктар заснаванай ім паблізу Казані абсерваторыі імя Энгельгарта. У 1899–1905 гг. – рэктар казанскага ўніверсітэта. Навуковыя працы па тэарытычнай астраноміі, астраметрыі і гравіметрыі. Даследваў арбіту спадарожніка Нептуна, стварыў тэорыю руху малой планеты. Па назіраннях казанскіх астраномаў склаў каталог 4281 зоркі.

Памёр 22.10.1918.

Літаратура:

Дубяга Дзмітрый Іванавіч : [Астраном] // Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 78.

135 год з дня нараджэння Дзяржаўнага дзеяча, вучонага медыка, дацэнта, Родава Якава Іосіфавіча

Нарадзіўся 20 кастрычніка 1889 г. у Мсціславе. Дзяржаўны дзеяч,вучоны медык, дацэнт.

Скончыў гімназію ў Рослаўлі (1911), медыцынскі факультэт Маскоўскага ўніверсітэта (1919). З 1919 па 1922 г. у Мсціславе: член Мсціслаўскага паветвыканкама, загадчык лячэбнага аддзела аховы здароўя. З 1923 па 1929 г. у Смаленску: загадчык лячэбнага пададзела аховы здароўя, загадчык медыцынскай часткі.

З 1929 па 1938 г. працаваў у Маскве ў Дзяржплане РСФСР. Прымаў удзел у распрацоўцы планаў аховы здароўя трох першых пяцігодак. З сакавіка 1938 па 1940 г. працаваў начальнікам сектара аховы здароўя Дзяржплана пры СНК РСФСР.

У гады вайны ўзначаліў аддзел арганізацыі і медыка-санітарнай дапамогі рабочым абароннай прамысловасці Наркамата аховы здароўя РСФСР. З 1942 г. – дацэнт кафедры арганізацыі аховы здароўя 1-га Маскоўскага інстытута . З 1955 г. Родаў сумяшчаў выкладчыцкую дзейнасць з работай па рэдакцыі Вялікай медыцынскай энцыклапедыі ў якасці вучонага сакратара аддзела сацыяльнай гігіены і арганізацыі аховы здароўя.

Аўтар звыш 500 работ па розных аспектах тэорыі і практыкі аховы здароўя. Найбольш значныя з іх: “Методыка і практыка планіравання аховы

здароўя” (1940), “Здраўпункт у барацьбе з захворваемасцю на вытворчасці”(напісана сумесна з Н. А. Семашка(1944)), “Планаванне і фінансаванне аховы здароўя” (1955).

Узнагароджаны двума ордэнамі “Знак Пашаны ”, медалямі.

Літаратура:

Родаў Якаў Іосіфавіч: Знакамітыя людзі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 538.

Лістапад

110 год з дня нараджэння беларускага пісьменніка, Левановіча Паўла Антонавіча

У змаганні з нямецка-фашыскімі захонікамі загінуў малады беларускі пісьменнік, наш зямляк Павел Антонавіч Левановіч.

Нарадзіўся ён 3 лістапада 1914 года ў в.Мазалава. Было звычайнае дзяцінства вясковага хлапчука. Дапамога бацькам па гаспадарцы, вучоба ў пачатковай школе. У 1924 годзе сям’я перабралася на хутар ва ўрочашча Клышкіна, што прыкладна ў кіламетры на поўнач ад вескі. Сярэднюю адукацыю атрымаў у Мсціславе ў так званай “бурдзілаўцы”. Затым вучыўся ў Беларускім дзяржаўным універсітэце на геаграфічным факультэце.

Першыя яго мастацкія творы з’явіліся ў друку ў 1934. Малады празаік імкнуўся паказаць светапогляд, мысленне, моманты сталення новага чалавека. Характэрнае ў гэтым плане апавяданне “На Сожы”. Аўтар пераканальна паказаў, як пад уздзеяннем калектыву перавыхоўваецца чалавек, грамадскія інтарэсы набываюць для яго рашаючае значэнне. Пісаў таксама вершы.

Найбольшы плён яму апавяданні для дзяцей. У 1938 годзе выйшаў з друку яго зборнік “Дружба”. Пісьменнік паказаў сяе нядрэнным знаўцам дзіцячай псіхалогіі. Многія яго творы не страцілі пазнавальнага і выхаваўчага значэння і ў наш час. У яго апавяданнях трапныя пейзажныя замалеўкі, трапяткая шчырасць, любоў да ўсяго жывога на зямлі.

Часта выступаў Павел Левановіч як публіцыст. Ён расказаў пра жыцце народаў нашай краіны, шмат увагі ўдзяляў землякам-мсціслаўцам. Таксама выступаў у друку па пытыннях мастацтва, расказваў пра творчыя дасягненні акцёраў. У 1939 годзе малады пісьменнік удзельнічаў у вызваленчым паходзе ў Заходнюю Беларусь. На старонках розных газет расказваў пра першыя крокі новага жыцця на заходнебеларускай зямлі.

У 1940 годзе пісьменнік падрыхтаваў другі зборнік апавяданняў. У Саюзе пісьменнікаў рукапіс быў абмеркаваны. Выказваліся многія

літаратары, у тым ліку вопытны майстар слова Змітрок Бядуля. Рукапіс зборніка загінуў у полымі вайны.

Драматычным аказаўся лёс пісьменніка на пачатку вайны. Ён выбраўся з палаючага Мінска, але апярэдзіць фашысцкую нечысць не ўдалося. Павел трапіў у Крычаўскі лагер ваеннапалонных. Уцекшы адтуль, дабраўся да роднай вёскі. Неўзабаве звязаўся з мсціслаўскім падполлем, зрабіў весткі пра ворагаў, дапамагаў партызанам. У пачатку кастрычніка 1943 г. пайшоў у Чырвоную Армію. Есць паведамленні, што той жа восенню змяшчаў допісы ў франтавым друку. У снежні таго ж года быў цяжка паранены ў баю і 20 снежня памер у шпіталі ад ран.

Пра яго творчасць неаднаразова разказвалася ў беларускім перыядычным друку. Яго імя ўвекавечаны на мемарыяльнай дошцы ў назве вуліцы горада Мсціслава. Асобныя апавяданні друкаваліся на старонках газеты “Святло Кастрычніка”.

Літаратура:

Аб жыцці і творчасці:

Лeвановіч Павел Антонавіч// Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 6 т.—Мінск, 1986.—Т. 3. — С. 211.

Лeвановіч Павел Антонавіч// Пісьменнікі Магілёўшчыны: бібліяграфічны паказальнік: [складальнікі: Новікава Н.А., Катлёнак А.А.]—Магілёў, 1993.—С. 145 — 146.

Павел Левановіч// Пісьменнікі Савецкай Беларусі.—Мінск, 1981.—С. 207.

Павел Левановіч// Ішла вайна народная...: беларуская пісьменнікі ў Вялікай Айчыннай.—Мінск, 1991.—С. 401 — 404.

Клімуць, Я. Павел Левановіч/ Я.Клімуць // Магілёўская праўда.—1991.—6 красавіка.—(Анталогія літаратурнай Магілёўшчыны).

Юрчанка, Г. Ён назаўсёды застаўся малады/ Г. Юрчанка// Літаратура і Мастацтва.—1965.—20 жніўня.—С. 3.

Юрчанка, Г. Малады назаўсёды/ Г. Юрчанка// Чырвоная Змена.—1989.—2 лістапада.—С. 8.

Юрчанка, Г. Новае пра Паўла Левановіча/ Г. Юрчанка// Літаратура і Мастацтва.—1978.—7 красавіка.—С. 7.

90 год з дня нараджэння дацэнта кафедры беларускай мовы, Падгайскага Леаніда Пракопавіча

Нарадзіўся 25 лістапада 1934 г. у Ленінградзе ў сям’і рабочых-беларусаў, якія праз год вярнуліся на радзіму ў Мсціслаў. У 1953 г. скончыў Мсціслаўскае педвучылішча. Настаўнічаў. У 1962 г. скончыў Магілёўскі педагагічны

інстытут. Кандыдат філалагічных навук (1980). Працаваў у Мінскім педагагічным інстытуце імя Горкага старшым выкладчыкам, дацэнтам кафедры беларускай мовы, намеснікам дэкана, дэканам, прарэктарам па вучэбнай рабоце.

Даследваў сінтаксіс беларускай мовы і методыку яе выкладання у пачатковых класах. У манаграфіі "Словазлучэнне у беларускай мове: Дзеяслоўна-імянныя словазлучэнні з акалічнаснымі адносінамі". Л.П. Падгайскі разглядаў сістэму дзеяслоўна-іменных словазлучэнняў з прасторавымі, часовымі, прычыннымі і мэтавамі адносінамі, высвятляе ролю галоўнага і залежнага кампанентаў гэтых словазлучэнняў, а таксама прыназоўнікаў і суадноснасць іх з прыстаўкамі дзеясловаў прэфіксальнага ўтварэння.

Памёр Леанід Пракопавіч Падгайскі 4 жніўня 1980 года.

Літаратура:

Асноўныя навуковыя працы:

Арфаграфічны слоўнік : для пачатковых класаў/ Навуковы рэдактарЛ.П. Падгайскі.—5-е выд.—Мінск: Народная асвета, 1987.—168 с.

Беларуская мова:падручнікдля 2-га класа школ з беларускай мовай навучання/ Л.П. Падгайскі і інш.—5-е выд.—Мінск: Народная асвета, 1995.—206 с.: іл.

Кавалёва М.Ц., Падгайскі Л.П. Беларуская мова:дапаможнікдля вучняў старэйшых класаў.—5-е выд., дапрац.—Мінск: Народная асвета, 1991.—271 с.

Падгайскі Л.П., Малашкевіч С.С., Будзько В.Я. Беларуская мова:падручнікдля 3 класаў.—9-е выд.—Мінск: Народная асвета, 1987.—159 с.: іл.

Падгайскі Л.П., Севярнёва А.К. Беларуская мова:падручнікдля 2 класаў.—10-е выд.—Мінск: Народная асвета, 1987.—159 с.: іл.

Беспрыназоўнікавы родны часу у беларускай мове// материалы научно-теоретической конференции:тезисный доклад.—Минск, 1965.—С. 300 — 305.

Да характарыстыкі сінтаксісу народных гаворак// Лінгвістычны зборнік:артыкулы, паведамленні, матэрыялы.—Мінск, 1965.—С. 152 — 166.

Каўрус, А., Падгайскі, Л. Знаходзіць той, хто шукае/ А. Каўрус, Л. Падгайскі// Полымя.—1965.—№1.—С. 166 — 169.

Некаторыя асаблівасці дзеяслоўнага кіравання// Народная асвета.—1965.—№8.—С. 50 — 53.

Беларускае мовазнаўства:бібліяграфічны паказальнік (1966-1975)/ складальнікі : А.Д. Васілеўская, Я.М. Рамановіч.—Мінск: Навукаі тэхніка, 1980.—350 с. (Гл. імянны паказ.).

Беларускае мовазнаўства: бібліяграфічны паказальнік (1976-1985)/ Складальнікі : А.Д. Васілеўская, Я.М. Рамановіч.—Мінск, 1993.—559 с. (Гл. імянны паказ.).

Методыка выкладання беларускай мовы:бібліяграфічны паказальнік (1969-1990)/ Склад. М.С. Лукошус.—Мінск: Вышэйшая школа, 1993.—109 с. (Гл. імянны паказ.).

Аб жыцці і навуковай дзейнасці:

Падгайскі Л.П. Беларуская мова:энцыклапедыя.—Мінск, 1994.—С. 397.

Падгайскі Л.П. Энцыклапедыя літаратура і мастацтва Беларусі :у 5 т.—Мінск, 1987.—Т. 4. — С. 134.

Падгайскі Л.П Мовазнаўцы Магілёўшчыны: бібліяграфічны паказальнік.—Магілёў, 1998.—С. 51 — 52.

Падгайскі Леанід Пракопавіч:Знакамітыя людзі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў.—Мінск, 1999.—С. 537.

Вайцянкоў, М. Л.П. Падгайскі – вучоны мовазнаўца/ М. Вайцянкоў// Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1975.—19 жніўня.

Гасянкоў, У. Вучыў спасцігаць родную мову/ У. Гасянкоў// Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1998.—11 красавіка.

Германовіч, І. Леанід Падгайскі/ І. Германовіч// Роднае слова.—1994.—№11.—С. 54.

Янкоўскі, Ф. Слова настаўніка пра вучня/ Ф. Янкоўскі// Магілёўская праўда.—1979.—28 ліпеня.

Янкоўскі, Ф.М. Вучоны і педагог/ Ф.М. Янкоўскі// Савецкінастаўнік.—1977.—18 студзеня.

Снежань

100 год з дня нараджэння Заслужанага настаўніка БССР,Салдаткінай Анастасіі Пятроўны

Нарадзілася 29 снежня 1924 г. у в. Сапрынавічы Мсціслаўскага раёна ў сялянскай сям'і. У 1945 г. скончыла Мсціслаўскае педвучылішча. Працавала настаўніцай у Рэдзькавічскай пачатковай школе на Маладзечаншчыне, з 1947 г. – настаўніцай у Янаўскай, Сапрынавіцкай пачатковых школах і Віхранскай 8-гадовай школе (да 1980 г.) у Мсціслаўскім раёне. Званне "Заслужаны настаўнік БССР" прысуджана ў 1971 г. Узнагароджана Ганаровай граматай Міністэрства асветы.

Памёрла 26 жніўня 1994 г.

Літаратура:

Салдаткіна Анастасія Пятроўна: Заслужаныя настаўнікі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 514.

150 год з дня нараджэння рускай і беларускай скрыпачкі, кампазітара і педагога, Бязроднай Яўгеніі Рыгораўна

Нарадзілася ў 1874 г. у г. Мсціславе. Руская і беларуская скрыпачка, кампазітар і педагог. Пасля заканчэння Пецярбургскай кансерваторыі працавала ў аркестры Марыінскага тэатра ў Пецярбургу. Па рэкамендацыі А. Рубенштэйна і П. Чайкоўскага спрабавала дырыжыраваць. У 1906 г. напісала фартэпіянную п’есу з дэкламацыяй “Песня пра Буравесніка”, прысвяціла яе М. Горкаму. Была выхавальніцай дзяцей І. Рэпіна. Вярнуўшыся на радзіму, выкладала музычныя дысцыпліны ў Мсціслаўскім педагагічным вучылішчы.

Памерла ў 1942 годзе.

Літаратура:

Яўгенія Рыгораўна Бязродная// Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі.—1984.—Т. 1.—С. 541.

Бязродная Яўгенія Рыгораўна. Выдатныя дзеячы музычнага мастацтва Магілёўшчыны : біябібліяграфічны паказальнік; [складальнік Цыбулёва Н.М.].—Магілёў, 1993.—С. 7 — 8.

Бегуновіч, А. Лёс Яўгеніі Бязроднай: дачка твая Мсціслаўшчына/ А. Бегуновіч // Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1990.—4 верасня.

Бегуновіч, А. Лёс Яўгеніі Бязроднай: музыкант з Мсціслава/ А. Бегуновіч// Магілёўская праўда.—1990.—28 ліпеня.

Мельников, М. Автор музыки к “Песне о Буревестнике”: Е. Безродная/ М. Мельников// Нёман.—1962.—№3.—С. 158 — 160.

Мельнікаў, М. Аўтар мелодыі “Песня пра Буравесніка” – наша зямлячка: Е. Бязродная/ М. Мельнікаў// Святло Кастрычніка (Мсціслаў).—1980.—2 кастрычніка.

Пыліна, А. Цікавая старонка мінулага: аб першай музыцы да горкаўскай “Песні пра Буравесніка”, Я. Бязродная/ А. Пыліна, А. Малочка // Літаратура і Мастацтва.—1968.—12 красавіка.

Ялугін, Э. Аўтар музыкі да “Песні пра Буравесніка”: Я. Бязродная/ Э. Ялугін// Калгасная газета (Мсціслаў).—1959.—15 студзеня.

Ялугин, Э. Чудесный сад музыкі: о музыканте к композиторе Е.Г. Безродной/ Э. Ялугин, В. Бобрович // Знамя юности.—1960.—18 декабря.

115 год з дня нараджэння вучонага, паэта, кандыдата філалагічных навук, Гоманава Івана Цярэнцьевіча

Нарадзіўся ў 1909 г. у в. Віхраны Мсціслаўскага павета ў сям'і селяніна. Вучоны, паэт, кандыдат філалагічных навук. У 1930 г. скончыў Мсціслаўскі педтэхнікум. У час вучобы друкаваў свае вершы ў газетах і часопісах. Член літаратурнай арганізацыі "Маладняк" (1927–1930) пры педагагічным тэхнікуме. Там была напісана першая лірычная паэма "Фея". У 1930–1933 гг. працаваў настаўнікам у мястэчку Крупкі Мінскай вобласці. Закончыў педагагічны інстытут імя Герцена ў Ленінградзе, а затым аспірантуру пры гэтым інстытуце, працаваў загадчыкам кафедры рускай мовы Пскоўскага педагагічнага інстытута. У гады Вялікай Айчынай вайны служыў у Краснаярску, дзе друкаваў вершы ў вайсковых газетах. У навуковых працах «Псковские говоры» (два тамы за 1962 і 1968 гг.) змешчаны два вялікія артыкулы Гоманава. Прымаў удзел у складанні Пскоўскага абласнога слоўніка.

Літаратура:

Гоманаў Іван Цярэнцьевіч: Знакамітыя людзі// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 524 — 525.

105 год з дня нараджэння кіраўніка партызанскага руху, Казанкова Паўла Еўдакімавіча

Нарадзіўся ў 1919 г. у Хакасіі. Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Смаленскай і Магілёўскай абласцях. Працаваў настаўнікам сярэдняй школы. У 1939 г. прызваны ў чырвоную армію. На фронце з 9 ліпеня 1941 г. у складзе 544-га стралковага палка, які займаў абарону ў30 км ад Смаленска, потым у раёне станцыі Гусіна. У раёне Курдымава трапіў у акружэнне. Перайсці лінію фронта не ўдалося. З групай савецкіх воінаў застаўся ў Манастыршчынскім раёне Смаленскай вобласці. Арганізаваў партызанскую групу. У маі 1942 г. група ўвайшла ў атрад "Чапай", які дзейнічаў на тэррыторыі Дрыбінскага і Мсціслаўскага раёнаў Магілёўскай вобласці, Манастыршынскага і Хіславіцкага раёнаў Смаленскай вобласці. Быў камандзірам гэтага атрада.

Літаратура:

Казанкоў Павел Еўдакімавіч: Партызанскія камандзіры// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 207 — 208.

90 год з дня нараджэння Героя Сацыялістычнай працы, Кандраценкі Мікалая Кандратавіча

Нарадзіўся ў 1934 г. у в. Бізюкі Мсціслаўскага раёна ў сям'і рабочых. У 1948 г. скончыў 4 класы Жарацінскай сямігадовай школы. Працоўную дзейнасць пачаў у 1949 г. прыцэпшчыкам Тэльманаўскай МТС, там жа скончыў курсы трактарыстаў. З 1950 г. працаваў трактарыстам МТС, з 1955 г. служыў у Савецкай Арміі. Пасля звальнення ў запас у 1958 г. працаваў трактарыстам у калгасе "Шлях камунізма", з 1965 г. – трактарыстам у саўгасе "Мсціслаўскі".

За поспехі ў павелічэнні сельскагаспадарчай вытворчасці і праяўленую працоўную доблесць на ўборцы ўраджаюўзнагароджаны ордэнам Леніна (1972), Працоўнага Чырвонага Сцяга (1971).

Літаратура:

Кандраценка Мікалай Кандратавіч: Узнагароджаныя ордэнамі Леніна// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 503 — 504.

125 год с дня нараджэння Героя Сацыялістычнай працы, Напрэева Фядоса Радыёнавіча

Нарадзіўся ў 1899 г. у в. Сялец Мсціслаўскага павета ў сялянскай сям'і. З верасня 1919 г. у Чырвонай Арміі, а з лютага 1920 г. – у складзе 504-га пяхотнага палка 56-ай стралковай дывізіі. Пасля грамадзянскай вайны працаваў у сельскай гаспадарцы. У 1930 г. разам з іншымі аднавяскоўцамі стварыў у в. Сялец калгас "Чырвоная Зорка", быў яго старшынёй. З 1939 г. па 1941 г. – старшыня Дудчыцкага сельскага Савета.

У Айчынную вайну на фронце: з чэрвеня 1941 г. па май 1945 г. Пасля дэмабілізацыі ў 1945 г. вярнуўся на радзіму і працаваў старшынёй Дудчыцкага сельскага Савета, з 1952 г. – старшынёй калгаса "Чырвоны Сялец". Калгас, які ён узначальваў, займаў адно з першых месцаў у раёне.

Узнагароджаны ордэнам Леніна (1958), медалямі "За адвагу", "За абарону Ленінграда" і іншымі.

Літаратура:

Напрэеў Фядос Радыёнавіч: Узнагароджаны ордэнам Леніна// Памяць: Мсціслаўскі раён: Гісторыка-дакументальныя хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі.—Мінск, 1999.—С. 506.

390 гадоў з часу атрымання магдэбурскага права і герба г Мсціслаўлем (1634).
27 ліпеня 100 гадоў з дня ўтварння Мсціслаўскага раёна (1924).

З гісторыі вёсак

З нагоды юбілеяў вёсак раім аформіць бібліятэчныя выставы, тэматычныя паліцы на тэмы: "Гісторыя і сучаснасць роднага краю", "Ён Радзімаю завецца-непаўторны гэты край", "Край, дзе мы жывём", "Каранямі я з роднай зямлі", "Вёска, у якой я жыву", "Зямля бацькоў – жыцця крыніца", "Зямля, дзе пачаўся наш лёс", "Вёска мая, я часцінка твая", "Непаўторная, адзіная, малая Радзіма", "Зямля бацькоў – зямля святая", "Я вырас тут, і край мне гэты любы" і інш.

Падрыхтаваць мерапрыемствы, гадзіны знаёмстваў, краязнаўчыя гадзіны, урокі пазнання, урокі бацькаўшчыны, краязнаўчыя вандроўкі на тэмы: "Знакамітыя людзі нашай вёскі", "Ці ведаеш ты сваю вёску?", "За што я люблю сваю вёску", "Тут табе пашчасціла жыць і нарадзіцца", " Наша малая радзіма-роднае сяло", "Мой родны, мілы край", "Край бацькоўскі – мая глабінка", "Наша вёска раней і зараз", "Зямля іх наша ўзгадавала" і інш.

АСЛЯНКА – вёска ў Сапрынавіцкім сельсавеце, за 10 км ад Мсціслава, на р. Аслянка.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 17 ст. У 1654 г. с. Асланца аддадзена Мсціслаўскаму кармеліцкаму кляштару. У 1667 г. пабудаваны вадзяны млын, у 1737 г. – царква. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1785 г. ў Мсціслаўскім павеце Магілеўскага намесніцтва, 31 двор, 150 жыхароў, уласнасць памешчыка. У 1867 г. заснавана сукнавальня, у 1910 г. адкрыта вінная крама. У 1885 г. – цэнтр воласці ў Мсціслаўскім павеце. Зямля належыла Пустынскаму манастыру. Мелася школа (народнае вучылішча), адкрытая не пазней 1884 г. У канцы 18 ст. ў цэнтры вёскі пабудавана драўляная царква, якая з'яўляецца помнікам народнага дойлітдства. Паводле перапісу 1897 г. 29 двароў, 185 жыхароў. Побач былі царкоўная сядзіба (2 двары, 14 жыхароў і сядзіба (1 двор, 10 жыхароў). У 1909 г. 39 двароў, 232 жыхара.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 1918 г. да 1964 г. ў Смаленскай вобласці РСФСР. Апрача школы ў 1924 г. працавалі бібліятэка, хата-чытальня, пункт па ліквідацыі непісьменнасці сярод дарослых. У 1930 г. арганізаваны калгас, які з 1932 г. абслугоўвалася Хіславіцкая МТС. У Вялікаю Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 28. 09 . 1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. На ўшанаванне памяці 48 землякоў, якія загінулі на фронце і ў партызанскай барацьбе, у 1969 г. ў вёске пастаўлены абеліск.

У 1976 г. далучана в. Шматаўка. У 1990 г. – 77 гаспадарак, 169 жыхароў, у складзе калгаса "Савецкая Расія" (цэнтр – в. Сапрынавічы). Працавалі 8-гадовая школа, клуб, бібліятэка, фельшарска-акушэрскі пункт, комплексна-прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва, аддзялення сувязі, магазін.

У 2007 г. далучана да СВК “Кастрычнік”. Дзейнічае магазін, водаправод.

Зараз знаходзіцца ў калгасе ААТ “Кастрычнік”.

На 01.01.2023 г. насельніцтва складае 31 чалавек.

БАГАЦЬКАЎКА – вёска ў Падсолтаўскім сельсавеце, за 23 км ад Мсціслава.

У 1834 г. ў Мсціслаўскім павеце, 28 двароў, 116 жыхароў, уласнасць памешчыка. У 1880 г. 20 двароў, 161 жыхар. Апрача земляробства вяскоўцы займаліся шавецкім і кравецкім промысламі. Паводле перапісу 1897 г. ў Шамаўскай воласці Мсціслаўскага павета Магілёўскай губерніі, в. Вялікая Багацькаўка (36 двароў, 210 жыхароў) пры дарозе Мсціслаў – Шамава. Побач была в. Малая Багацькаўка (20 двароў, 134 жыхары). У 1909 г. ў в. Вялікая Багацькаўка 30 двароў, 172 жыхары, школа граматы, у в. Малая Багацькаўка 21 двор, 160 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў лістападзе 1917 г. На базе дарэвалюцыйнай створана працоўная школа 1-й ступені, у якой у 1926 г. было 42 вучня. У 1930 г. ў в. Вялікая Багацькаўка арганізаваны калгас “Рассвет”, які ў 1932 г. аб’ядноўваў 38 гаспадарак, меў 296 га ворыва, у. в. Малая Багацькаўка – калгас імя Чырвонай арміі, які аб’ядноўваў у 1932 г. 15 гаспадарак, меў 133 га ворыва. У калгасе “Рассвет” дзейнічала партыйная ячэйка; працавала кузня. Абслугоўваліся калгасы Курманаўскай МТС.

У Вялікаю Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1976 г. вёска Вялікая Багацькаўка і Малая Багацькаўка былі аб’яднаны ў адну з назвай Багацькаўка. У 1990 г. – 66 гаспадарак, 147 жыхароў, у складзе калгаса імя Леніна (цэнтр – в. Курманава). Працавалі пачатковая школа, магазін, музей пісьменніка М. Гарэцкага.

У 2007 г. ў СВК “Курманава”. Дзейнічае музей М. Гарэцкага – філіял рэспубліканскага Літаратурнага музея.

Радзіма беларускай песенніцы А. М. Гарэцкага (1864-1935), беларускага пісьменніка, празаіка, перакладчыка, фальклрыста, лексікографа М. І. Гарэцкага (1893-1938), вучоных у галіне геалогіі акадэмікаў АН БССР Г. І. Гарэцкага (1900-1988) і Р. Г. Гарэцкага (нар. ў 1928 г.).

Зараз ў складзе ААТ “Натапа-Агра”.

На 01.01.2023 насельніцтва складае 19 чал.

БАРЫСАЎКА – вёска ў Мушынскім сельсавеце, за 15 км ад Мсціслава.

У 1909 г. вёска, у Хатовіжскай воласці Клімавіцкага павета, 34 двары, 253 жыхары.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. ўвайшла ў склад саўгаса “Перамога”. З 20.02.1938 г. ўвайшла ў склад Магілёўскай вобласці. У 1940 г. далучана вёска Данілаўка.

У Вялікую Айчынную вайну з 15.07.1941 г. да 03.10.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 44 гаспадаркі, 109 жыхароў, у складзе саўгаса “Перамога” (цэнтр-в. Мушына). З 2007 г. ў СВК “Мушына”. Ёсць магазін.

Зараз ААТ “Мушына”.

На 01.01.2023 г. насельніцтва складае 58 чал.

БЫКОВІЧЫ – вёска ў Мазалаўскім сельсавеце, за 9 км ад Мсціслава. Праз вёску цячэ ручэй (прыток р. Чорная Натапа).

Па пісьмовых крыніцах вядомы з 16 ст. У 1589 г. сяло ў Мсціслаўскай воласці аднайменнага павета, дзяржаўная ўласнасць. У час руска-польскай вайны 1654-1667 гг. спустошана. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1834 г. ў Мсціслаўскім павеце, 13 двароў, 47 жыхароў, уласнасць памешчыка, які меў тут у 1879 г. 120 дзесяцін зямлі. Паводле перапісу 1897 г. ў Старасельскай воласці быў аднайменны фальварак (1 двор, 6 жыхароў). У 1909 г. ў сяле 13 двароў, 96 жыхароў, у фальварку 1 двор, 4 жыхары.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. У 1920 г. адкрыта школа, якая размяшчалася ў былым памешчыцкім будынку. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1925 г. ў школе навучаліся 42 вучні, дзейнічалі драматычныя і сельскагаспадарчыя гурткі. У 1931 г. арганізаваны калгас “Вольны шлях”, які ў 1932 г. аб’ядноўваў 22 гаспадаркі, меў 136 га ворыва, абслугоўваўся Мсціслаўскай МТС. У 1931 г. калгасу было перададзена ўрочышча Галыншчына. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У пачатку 1941 г. ў вёску пераселены жыхары в. Базылеўка.

У Вялікую Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 28.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 30 гаспадарак, 61 жыхар, у складзе калгаса “60 гадоў БССР” (цэнтр – в. Мазалава), працаваў магазін. У 2007 г. ў СВК “Мазалаўскі”.

Радзіма аднаго з арганізатараў партызанскага руху на тэрыторыі Столінскага раёна ў Вялікую Айчынную вайну В. Я. Ключанкова (1899 – жн. 1941).

На 01.01.2023 г.насельніцтва складае 5 чал.

ВЯРКЕЕЎШЧЫНА – вёска ў Мушынскім сельсавеце, за 19 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцах вядома з пач. 20 ст. У 1909 г. вёска ў Казіміраваслабодскай воласці Мсціслаўскага павета, 8 двароў, 59 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. Ў складзе БССР. У 1926 г. 9 двароў, 65 жыхароў. У 1931 г. арганізаваны калгас, які абслугоўвала Ходасаўская МТС імя Тэльмана. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з 15.07.1941 г. да 03.10.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 14 гаспадарак, 37 жыхароў, у складзе саўгаса “Перамога” (цэнтр – в. Мушына). У 2007 г. ў СВК “Мушына”.

Зараз ў ААТ “Мушына”

На 01.01.2023 г насельніцтва складае 6 чал.

ГІМБАТАЎКА – вёска ў Капачоўскім сельсавеце, за 9 км ад Мсціслава.

Па мясцовых крыніцах вядома з 19 ст. Памешчык меў тут у 1854 г. 218 дзесяцін зямлі. У 1857 г. вёска ў Мсціслаўскім павеце, уласнасць памешчыка. У 1875 г. адкрыта школа, для якой у тым жа годзе пабудавана амяшканне. У 1900 г. будынак згарэў, і школа размясцілася ў наёмным памяшканні. Паводле перапісу 1897 г. ў Аслянскай воласці Мсціслаўскага павета, 20 двароў, 72 жыхары. Непадалёку быў аднайменны фальварак, 1 двор, 8 жыхароў. У 1909 г. ў вёсцы 24 двары, 119 жыхароў, у фальварку 1 двор, 6 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўленна ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. На базе дарэвалюцыйнай створана працоўная школа 1-й ступені, у якой у 1925 г. было 33, а ў 1926 – 52 вучні. У 1926 г. 35 двароў, 210 жыхароў. У 1931 г. арганізаваны калгас “Вольная праца”, які ў 1931 г. аб’ядноўваў 59 гаспадарак, меў 388 га ворыва, абслугоўваўся Мсціслаўскай МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 17 гаспадарак, 33 жыхары, у складзе саўгаса “Мсціслаўскі” (цэнтр – г. Мсціслаў). Працавалі магазін, фельчарска-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі, комплексны прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва. У 2007 г. вёска далучана да СВК “Мазалаўскі”.

Радзіма члена-карэспандэнта АН БССР В. І. Семянкова (нар. 26.12.1925), беларускага гісторыка, кандыдата гістарычных навук А. Дз. Лебедзева (26.01.1936).

На 01.01.2023 насельніцтва складае 6 чал.

ДАНІЛАЎСК – вёска ў Падсолтаўскім сельсавеце, за 18 км ад Мсціслава.

У 1834 г. вёска ў Мсціслаўскім павеце, 7 двароў, 30 жыхароў, уласнасць памешчыка. Паводле перапісу 1897 г. ў Старасельскай воласці Мсціслаўскага павета, 33 двары, 225 жыхароў. Непадалёку была аднайменная сядзіба, 1 двор, 7 жыхароў. У 1909 г. ў вёсцы 38 двароў, 249 жыхароў, у сядзібе – 1 двор, 4 жыхары.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. арганізаваны калгас “Чырвоны партызан”, які ў 1932 г. аб’ядноўваў 48 гаспадарак, меў 276 га ворыва, абслугоўваўся Курманаўскай МТС, дзейнічала кузня. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. На могілках у брацкай магіле пахаваны савецкія воіны, сярод якіх байцы 36-й стралковай дывізіі, што загінулі ў верасні 1943 г.

У 1990 г. 28 гаспадарак, 60 жыхароў, у складзе калгаса "Савецкая Беларусь" (цэнтр-в. Падсолтава). У 2007 г. ў СВК "Савецкая Беларусь".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 0 чалавек.

ДОБРАЕ- вёска ў Мушынскім сельсавеце, за 22 км ад Мсціслава.

Першае пісьмовае ўпамінанне аб вёсцы адносіцца да 1499 г., калі тут быў гаспадарскі двор – уладанне князя Жаслаўскага. У 1560 г. сяло ў Мсціслаўскай воласці,дзяржаўная ўласнаць. У 1604 г. сяло ў Пуцькаўскім войтаўстве Магілёўскага староства, 30 валок зямлі, дзяржаўная ўласнасць. У час вайны Расіі з Рэчу Паспалітай 1654-67 гг. Спустошана ў выніку ваеных дзеянняў. У 1763 г. ў Мсціслаўскім ваяводстве ВКЛ, у складзе маёнтка Лапацін, уласнасць памешчыка.

Каля вёскі адбылося бітва рускіх і шведскі войскаў у час Паўночнай вайны 1700-21. На досвітку 30.08.1708 г. на р. Чорная Натапа частка рускай арміі на чале з генералам Галіцыным раптоўна атакавала шведскае войска. Тры шведскія палкі былі поўнасцю разбіты (3 тыс. салдат забіты і 3 тыс. паранены). Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1848 г. памешчык меў у вёсцы 130 дзесяцін зямлі і вадзяны млын. У 1880 г. 107 двароў, 68 жыхароў. Частка вяскоўцаў займалася сталярным, шавецкімі кравецкім промысламі. Дзейнічала царква, а ў 1895 г. адкрыта царкоўна – прыходская школа. Паводле перапісу 1897 г. сяло, 127 двароў, 825 жыхароў. У 1909 г. 120 двароў, 655 жыхароў, працавалі вінная крама і вадзяны млын.

Савецкая ўлада ўстаноўленна ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. На базе дарэвалюцыйнай створана працоўная школа 1-й ступені, у якой у 1926 г. было 112 вучняў. У 1926 г. 219 двароў, 1137 жыхароў. У красавіку 1930 г. арганізаваны калгас "12 гадоў Кастрычнікай рэвалюцыі", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 73 гаспадаркі, меў 619 га ворыва, абслугоўваўся Ходасаўскай МТС імя Тэльмана. Дзейнічалі кузня і ваўначоска. У 1935 г. адкрыты клуб З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай воласці.

У Вялікую Айчынную вайну з 15.07.1941 г. да 03.10.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 53 гаспадаркі, 114 жыхароў, у складзе саўгаса "Перамога" (цэнтр – в. Мушына). Працавалі пачатковая школа, бібліятэка, клуб, магазін. У 2007 г. ў СВК "Мушына". Дзейнічае магазін.

Зараз АТТ "Мушына".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 26 чал.

ІРЦІШЧАВА – вёска ў Падсолтаўскім сельсавеце, за 17 км ад Мсціслава.

У 1834 г. вёска ў Мсціслаўскім павеце, 4 двары, 27 жыхароў, уласнасць памешчыка. У 1880 г. 8 двароў, 59 жыхароў. Апрача земляробства вяскоўцы займаліся кушнерскім промыслам. Паводле перапісу 1897 г. ў Старасельскай воласці Мсціслаўскага павета, 11 двароў, 71 жыхар. У 1909 г. 13 двароў, 78 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. арганізаваны калгас "Чырвоны араты", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 25 гаспадарак, меў 189 га ворыва, абслугоўваўся Курманаўскай МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчыйнную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1976 г. далучана в. Антонаўка. У 1990 г. 30 гаспадарак, 66 жыхароў, у складзе саўгаса "Савецкая Беларусь" (цэнтр – в. Падсолтава). У 2007 г. вёска далучана да СВК "Савецкая Беларусь"

На 01.01.2023 насельніцтва складае 0 чалавек.

КАЛІНАЎКА – вёска ў Мазалаўскім сельсавеце, за 3 км ад Мсціслава.

У 1834 г. вёска ў Мсціслаўскім павеце, 5 двароў, 41 жыхар, уласнасць памешчыка. У 1858 г. 23 рэвізскія душы. Паводле перапісу 1897 г. ў Казіміраваслабодскай воласці Мсціслаўскага павета, 10 двароў, 65 жыхароў. У 1903 г. адкрыта земская школа, якая размяшчалася ў наёмным памяшканні. У 1909 г. 10 двароў, 79 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. На базе дарэвалюцыйнай створана працоўная школа 1-й ступені, у якой у 1925 г. было 25 вучняў. У пачатку 1930-х г. арганізаваны калгас. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У 1940 г. 42 двары, 198 жыхароў.

У Вялікую Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 28.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі, якія ў верасні 1943 г. поўнасцю спалілі вёску, загубілі 1 жыхара. Пасля вайны адбудавана.

У 1990 г. 14 гаспадарак, 30 жыхароў, у складзе саўгаса "Мсціслаўскі" (цэнтр – г. Мсціслаў). У 2007 г. вёска далучана да СВК "Мазалаўскі".

Зараз ААТ "Мазалаўскі".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 8 чалавек.

КАЎШОВА – вёска ў Краснагорскім сельсавеце, за 10 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 17 ст. У 1654 г. вёска ў Мсціслаўскім ваяводстве ВКЛ, шляхецкая ўласнасць. У 1745 г. вёска Каўшоў, уласнасць памешчыка. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1781 г. меўся маёнтак. У 1834 г. 94 жыхары, у 1847 ў складзе маёнтка Падлужжа Мсціслаўскага павета, 13 двароў, 80 жыхароў. Уласнасць памешчыка, які меў тут у 1857 г. 165 дзесяцін зямлі. Паводле перапісу 1897 г.

ў Казіміраваслабодскай воласці Мсціслаўскага павета Магілёўскай губерніі, 40 двароў, 307 жыхароў. Непадалёку быў аднайменны фальварак (1 двор, 5 жыхароў). У пачатку 20 ст. адкрыта школа (народнае вучылішча), у якой у 1907 г. навучаліся 37 хлопчыкаў, 3 дзяўчынкі. У 1909 г. ў вёсцы 38 двароў, 303 жыхары, у фальварку 1 двор, 4 жыхары.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў лістападзе 1917 г. У 1920 г. адкрыта школа, якая размяшчалася ў былым памешчыцкім будынку. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. 9 сялянскіх сямей арганізаваны калгас "Чырвоны араты", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 19 гаспадарак, меў 118 га ворыва, абслугоўваўся Мсціслаўскай МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У 1940 г. 120 двароў.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі, якія ў 1943 г. салілі 30 двароў. Пасля вайны адбудавана.

У 1990 г. 66 гаспадарак, 169 жыхароў, у складзе калгаса "ХХІ з'езд КПСС" (цэнтр – в. Падлужжа). Працавалі магазін, сярэдняя школа, дзіцячы сад, магазін.

Радзіма беларускага філосафа, доктара філасофскіх навук, прафесара А. І. Галаўнёва (1925-2008).

На 01.01.2023 насельніцтва складае 51 чалавек.

КЛІН – вёска ў Капачоўскім сельсавеце, за 14 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 17 ст. У 1684 г. вёска ў мсціслаўскім ваяводстве ВКЛ, шляхецкая ўласнасць. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1834 г. вёска ў Мсціслаўскім павеце, 5 двароў, уласнасць памешчыка. Паводле перапісу 1897 г. ў Старасельскай воласці Мсціслаўскага павета, 15 двароў, 105 жыхароў. Непадалёку існавалі аднайменны фальварак (1 двор, 4 жыхары) і сядзіба (1 двор, 4 жыхары) дзейнічаў вадзяны млын. У 1909 г. ў. вёсцы было 16 двароў, 126 жыхароў, у фальварку – 1 двор, 3 жыхары, у сядзібе – 1 двор, 6 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. У 1921 г. створана меліярацыйнае таварыства. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1926 г. 27 двароў, 143 жыхары. У 1931 г. арганізаваны калгас імя Парыжскай Камуны, які ў 1932 г. аб'ядноўваў 13 гаспадарак, меў 87 га ворыва, абслугоўваўся Ходасоўскай МТС імя Тэльмана. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 28.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 43 гаспадаркі, 84 жыхары, у складзе племсаўгаса "Пісараўшчына" (цэнтр – в. Капачы). У 2007 далучана да РУСП "Селекцыйна-гібрыдны цэнтр "Віхра". У вёсцы ёсць магазін.

На 01.01.2023 насельніцтва складае 14 чалавек.

КРАСНАЕ – вёска ў Ходасоўскім сельсавеце, за 27 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцых вядомы з 1499 г. як гаспадаркі двор князя Жаслаўскага. У 16-17 ст. дзяржаўная ўласнасць. У 1523 г. сяло, дзейнічала царква. У 1573 г. 10 гаспадарак. У 1588 г. ў Мсціслаўскай воласці. У час руска-польскай вайны 1654-67 гг. спустошана. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1777 г. сяло Краснаполь у Чэрыкаўскай акрузе. У 1816 г. ў Чэрыкаўскім павеце, 6 двароў, 28 жыхароў, уласнасць памешчыка.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1926 г. 6 двароў, 35 жыхароў. У 1931 г. арганізаваны калгас "Новы шлях", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 36 гаспадарак з вёсак Краснае і Гарбатаўшчына, меў 329 га ворыва, абслугоўваўся Ходасоўскай МТС імя Тэльмана, дзейнічала кузня. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 28.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 69 гаспадарак, 157 жыхароў, у складзе калгаса "XXVI з'езд КПСС" (цэнтр – в. Усполле). У 2007 г. вёска далучана да ААТ "Мсціслаўскі райаграпрамтэхзаб". Ёсць магазін.

На 01.01.2023 насельніцтва складае 31 чалавек.

ЛАСТРЫГІНА – вёска ў Краснагорскім сельсаве, за 27 км ад Мсціслава.

Заснавана ў 20-я г. на былых памешчыцкіх землях. Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. арганізаваны калгас імя Чырвонага Кастрычніка, які ў 1932 г. аб'ядноўваў 24 гаспадаркі, меў 119 га зямлі, з 1933 г. яго абслугоўвала Мсціслаўская МТС. З 20.02.1938 г. ў Мсціслаўскай вобласці. У Вялікую Айчынную вайну з 17.07.1941 г. да 28.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 14 гаспадарак, 32 жыхары, у складзе саўгаса імя Чапаева (цэнтр – в. Сялец). У 2007 г. ў СВК імя Чапаева.

Зараз ААТ "Сож-Агра".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 1 чал.

ЛЮДАГОШЧА – вёска ў Краснагорскім сельсавеце, за 16 км ад Мсціслава.

Першае пісьмовае ўпамінанне аб вёсцы адносіцца да 1499 г., як гаспадарскі двор князя Жаслаўскага. У 1559 г. сяло ў Мсціслаўскай воласці, дзяржаўная ўласнасць. У час вайны Расіі з Рэчы Паспалітай 1654-67 гг. спустошана ў выніку ваенных дзеянняў. У 1737 г. мелася царква. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1797 г. сяло Людагошча (40 двароў, 108 жыхароў) і аднайменны фальварак (9 жыхароў) належылі Маляціцкаму дамінікансаму кляштару, дзейнічала карчма. У 1848 г. ў складзе казённага маёнтка Галоўчыцы. Паводле перапісу 1897 г. ў Казіміраваслабодскай воласці Мсціслаўскага павета Магілёўскай губерніі, 53

двары, 441 жыхар. У 1906 г. адкрыта земская школа. У 1909 г. 58 двароў, 536 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. На базе дарэвалюцыйнай створана працоўная школа 1-й ступені, у якой у 1926 г. было 42 вучні. У 1930 г. вяскоўцы арганізавалі калгас “Рада”, які ў 1932 г. аб’ядноўваў 56 гаспадарак, меў 308 га ворыва, працавалі кузня і ваўначоска. У 1931 г. пачала дзейнічаць прам. арцель “Чырвоны рыбак”. У 1933 г. калгас абслугоўвала Мсціслаўская МТС. Дзейнічалі кузня і ваўначоска. У 1953 г. адкрыты клуб. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У 1940 г. 120 двароў.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі, якія спалілі 18 двароў. Пасля вайны адбудавана.

У 1990 г. 80 гаспадарак, 149 жыхароў, у складзе калгаса “XXVI з’езд КПСС”. У 2007 г. ў СВК “Сож-Агра” Дзейнічае магазін.

Зараз ААТ “Сож-Агра”.

На 01.01.2023 насельніцтва складае 23 чал.

ЛЮТНЯ (да 06.05.1978 г. Рагайлаўшчына) – вёска, цэнтр Капачоўскага сельсавета, за 3 км ад Мсціслава.

Праз 0,3 км знаходзіцца гарадзішча, што сведчыць аб засялені гэтых месц у далёкай старажытнасці. Па пісьмовых крыніцах вёска вядома з 19 ст. У 1834 г. сяло Рагайлаўшчына ў Мсціслаўскім павеце, 1 двор, 2 жыхары, уласнасць памешчыка. Паводле перапісу 1897 г. ў Старасельскай воласці Мсціслаўскага павета, 1 двор, 3 жыхары. У 1909 г. 7 жыхароў. У пачатку 20 ст. фальваркі Лютня (1двор, 7 жыхароў), Рагайлаўшчына (1 двор, 12 жыхароў) і Бобрыкі аб’ядналіся ў адну вёску, якая ўваходзіла ў Старасельскай воласці Мсціслаўскага павета.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. У 1919 г. адкрыта школа, якая размяшчалася ў былым памешчыцкім будынку (у 1925 г. вучняў). З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. Арганізаваны саўгасы “Рагалаўшчына” і “Бобрыкі”, якія спецыялізаваліся на вырошчванні гародніны і садавіны. У 1935 г. на іх базе створаны Мсціслаўскі конны завод № 120, адкрыты дзіцячыя яслі. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У 1940 г. 42 двары, 198 жыхароў.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1967 г. ў цэнтры вёскі на ўшанаванне памяці 328 землякоў, якія загінулі на фронце і ў партызанскай барацьбе, пастаўлены абеліск. З 21.04.1978 г. цэнтр сельсавета. У 1990 г. 177 гаспадарак, 160 жыхароў, цэнтр Мсціслаўскага коннага завода № 120, які спецыялізаваўся на вырошчванні запражных коней сярэдняй і цяжкавагай парод, на мясамалочнай жывёлагадоўлі, меў 6122 га сельгасугодзяў. У вёсцы працавалі дзіцячы сад-яслі, пачатковая школа, бібліятэка, клуб, сталовая, 2 магазіны, комплексны

прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва, фельчарска-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, а таксама млын, конна-таварная ферма, з рабочым іпадромам. У 2007 г. цэнтр РУСП "Селекцыйна-гібрыдны цэнтр "Віхра", дзіцячы сад, сярэдняя школа, бібліятэка, клуб, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін, аддзяленне сувязі. Месцамі адпачынку з'яўляюцца парк каля р. Суточка і жывапіснае наваколле ўздоўж рэк Суточка і Віхра.

На 01.01.2023 насельніцтва складае 312 чал.

МАЙСКАЕ (да 1941 г. Бізюкі) – вёска ў Мазалаўскім сельсавеце, за 14 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 1654 г. як сяло Бізюкі, уласнасць Мсціслаўскага кармеліцкага кляштара. Пасял 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1785 г. ў Мсціслаўскім павеце Магілёўскага намесніцтва, 4 двары, 29 жыхароў. У 1797 г. 26 жыхароў. У 1834 г. ў Чэрыкаўскім павеце, 14 жыхароў, уласнасць памешчыка. Паволе перапісу ў Казіміраваслабодскай воласці Мсціслаўскага павета Магілёўскай губерніі, 14 двароў, 112 жыхароў. Непадалёку быў аднайменны фальварак (1 двор, 7 жыхароў). У 1909 г. ў сяле 18 двароў, 118 жыхароў, у фальварку 1 двор, 5 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. арганізаваны калгас "Сталінскі замлік", які абслугоўваўся Мсціслаўскай МТС. З 20.02.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 15 гаспадарак, 34 жыхары, у складзе калгаса "60 гадоў БССР" (цэнтр – в. Мазалава"). У 2007 ў СВК "Мазалава".

Зараз ААТ "Мазалава".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 3 чал.

МІЛЕЙКАВА – вёска ў Падсолтаўскім сельсавеце, за 22 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 16 ст. У 1579 г. сяло ў Мсціслаўскім ваяводстве ВКЛ, шляхецкая ўласнасць. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У чэрвені 1881 г. сяляне захапілі памешчыцкую зямлю, правялі высечку лесу і аказалі супраціўленне ўладам пры размежаванні сваёй і памешчыцкай зямлі. Паводле перапісу 1897 г. ў Бохацкай воласці Мсціслаўскага павета, 48 двароў, 382 жыхары. У 1909 г. 61 двор, 380 жыхароў. У 1912 г. адкрыта земская школа.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. На базе дарэвалюцыйнай створана працоўная школа 1-й ступені, у якой у 1926 г. быў 41 вучань. У 1930 г. арганізаваны калгас "Чырвоны кастрычнік", які ў 1932 г. аб'ядноўваўся Курманаўскай МТС. У 1931 г. калгасу перададзены ўрочышчы Беразняк і Шырокае. З 20.02.1938 г. ў Магілеўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну ў ліпені 1941 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі, якія ў кастрычніку 1941 г. закатавалі 7 жыхароў. Вызвалена 29.09.1943 г. часцямі 277-й стралковай дывізіі. У брацкай магіле пахаваны 4 савецкіх воіны, што загінулі ў баях супраць акупантаў 20.07.1941 г. На фронце і ў партызанскай барацьбе загінулі 74 вяскоўцы. У памяць аб іх у 1982 г. ў цэнтры вёскі пастаўлены абеліск.

У 1990 г. 97 гаспадаркі, 288 жыхароў, цэнтр калгаса "Ленінскі шлях", які спецыялізаваўся на мясамалочнай жывёлагадоўлі. Меў 3748 га сельгасугоддзяў, у тым ліку 2851 га ворыва, 56 трактароў, 15 збожжаўборочных камбайнаў, 49 грузавых аўтамашын і іншую тэхніку. У вёсцы працавалі пачатковая школа, дзіцячы сад-яслі, клуб, бібліятэка, Дом культуры, сталовая, гасцініца, гандлёвы цэнтр, комплексны прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва, фельчарска-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі. У 2007 г. цэнтр СВК "Мілейкава", дзіцячы сад, сярэдняя школа, бібліятэка, клуб, фельчарскі-акушэрскі пункт, магазін, аддзяленне сувязі.

Зараз ААТ "Натапа-Агра".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 193 чал.

МІХАЙЛАВА – вёска ў Хадасоўскім сельсавеце, за 36 км ад Мсціслава.

Вядома з 1714 г. ў Крычаўскім старастве Мсціслаўскага ваяводства ВКЛ, дзяржаўная ўласнасць. У 1727 г. 37 дамоў. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. Паводле перапісу 1897 г. хутар Міхайлаў у Беліцкай воласці Чэрыкаўскага павета Магілёўскай губерніі, 15 двароў, 107 жыхароў. У 1909 г. 37 двароў, 179 жыхароў. У 1910 г. адкрыта царкоўная прыхадская школа.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. арганізаваны калгас "Перамога" які ў 1932 г. аб'ядноўваў 52 гаспадаркі, меў 431 га ворыва і кузню. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У 1940 г. да вёскі далучаны хутар Калоша.

У Вялікую Айчынную вайну з 20.07.1941 г. да 30.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 41 гаспадарка, 98 жыхароў, у складзе саўгаса "Забалацце" (цэнтр – в. Забалацце). Працавалі клуб, бібліятэка, магазін. У 2007 г. вёска ва УКСП "Забалацце".

Зараз ААТ "Натапа-Агра".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 8 чал.

МІЦЬКАЎШЧЫНА – вёска ў Краснагорскім сельсавеце, за 12 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 19 ст. У 1834 г. было 79 жыхароў. У 1847 ў складзе маёнтка Падлужжа, 13 двароў, 97 жыхароў, вадзяны млын, уласнасць памешчыка. Паводле перапісу 1897 г. ў Казіміраваслабодскай

воласці Мсціслаўскага павета, 31 двор, 263 жыхары. Побач на аднайменнай сядзібе 1 двор, 3 жыхары, вадзяны млын. У 1909 г. 43 двары, 323 жыхары.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1926 г. ў вясковай школе было 59 вучняў. У красавіку 1931 г. арганізаваны калгас "Новае жыццё", які ў 1931 г. аб'ядноўваў 74 гаспадаркі, меў 516 ворыва, кузню. З 1914 г. на палях запрацавалі першыя трактары Мсціслаўскай МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У 1940 г. 57 двароў, 178 жыхароў.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі, якія ў верасні 1943 г. спалілі вёску (49 двароў), загубілі 2 жыхароў. Пасля вайны адбудавана.

У 1976 г. далучана вёска Астрэйкавічы. У 1990 г. 50 гаспадарак, 102 жыхары, у складзе калгаса "XXI з'езд КПСС" (цэнтр – в. Падлужжа), працаваў магазін. У 2007 г. вёска ў СВК "Сож-Агра".

Зараз ААТ "Сож-Агра"

На 01.01.2023 насельніцтва складае 1 чал.

ПАРАДЗІНА – вёска ў Краснагорскім сельсавеце, за 8 км ад Мсціслава.

Першае пісьмовае ўпамінанне аб вёсцы адносіцца да 1499 г., як гаспадарскі дом Парадзіна, валоданне князя Жаслаўскага. У 1764 г. цэнтр дзяржавы ў Мсціслаўскім ваяводстве ВКЛ, казённая ўласнасць. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1848 г. вёска (53 двары) у складзе маёнтка Галоўчыцы Мсціслаўскага павета. У 1883 г. сяло ў Казіміраваслабодскай воласці Мсціслаўскага павета, 69 двароў, 513 жыхароў. Драўляная школа (з 1893). Паводле перапісу 1897 г. 108 двароў, 744 жыхары, хлебазапасны магазін, піцейны дом. У 1909 г. 116 двароў, 856 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. У 1921 г. працоўная школа 1-й ступені, якая дзейнічала ў вёсцы, быў перададзены былы памешчыцкі будынак. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1925 г. ў школе навучаліся 62 вучні, а ў 1926 – 86 вучняў, працавалі драматычны і харавы гурткі. У 1926 г. 180 двароў, 1111 жыхароў. У лютым 1929 г. арганізаваны калгас "1 Мая", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 167 гаспадарак, меў 659 га ворыва, кузню. Абслугоўвала яго Мсціслаўская МТС імя Кірава. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У 1940 г. 250 двароў.

У вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі, якія спалілі вёску 50 двароў. Пасля вайны адбудавана.

У 1990 г. 150 гаспадарак, 355 жыхароў, у складзе калгаса "1 Мая" (цэнтр – в. Каробчына). Працавалі 8-гадовая школа, бібліятэка, клуб, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін. У 2007 г. вёска ў СВК "Сож-Агра". Дзейнічае магазін, фельчарска-акушэрскі пунк.

Зараз ААТ "Сож-Агра".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 59 чал.

РАКШЫНО – вёска, цэнтр Ракшынскага сельсавета, за 31 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 17 ст. У 1654 г. вёска пажалавана царом Аляксеем Міхайлавічам Івану Сямашку, нашчадку мітрапаліта Іосіфа Сямашкі. У 1667 г. сяло Ракошын аддадзена Мсціслаўскаму кармеліцкаму кляштару. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1777 г. сяло ў Чавускай акрузе Магілёўскай губерніі. Памешчык меў тут у 1876 г. 100 дзесяцін зямлі. Паводле перапісу 1897 г. ў Расненскай воласці Чавускага павета Магілёўскай губерніі, 8 двароў, 46 жыхароў. Непадалёку былі 2 аднайменныя фальваркі: у адным – 1 двор, 10 жыхароў, у другім – 2 двары, 2 жыхары. У 1909 г. ў сяле 10 двароў, 57 жыхароў, у фальварках – 2 двары, 9 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1930 г. арганізаваны калгас "Пераможац", які абслугоўвала Курманаўская МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з 11.07.1941 г. да 28.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У брацкай магіле, што на могілках, пахаваны 27 воінаў 277-й стралковай дывізіі, якія загінулі ў баях у 1943 г.

У 1990 г. 68 гаспадарак, 146 жыхароў, цэнтр калгаса імя Свярдлова, які спецыялізаваўся на мясамалочнай жывёлагадоўлі. Меў 3897 га сельска-гаспадарчых угоддзяў. У вёскі працавалі сярэдняя школа, бібліятэка, сталовая, магазін, комплексны прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва, фельчарка-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, а таксама млын, конна-таварная ферма, з рабочым іпадромам. У 2007 г. вёска ў СВК "Сцяг працы" (цэнтр – в. Мішні). Дзейнічаюць Дом культуры, фельчарска-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі.

Зараз ААТ "Сцяг працы".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 57 чал.

РАССВЕТ (да 1947 г. Чортава) – вёска ў Капачоўскім сельсавеце, за 13 км ад Мсціслава, на раке Свердзел.

У 1834 г. вёска Чортава ў Мсціслаўскім павеце, 5 двароў, 45 жыхароў, уласнасць памешчыка. Паводле перапісу 1897 г. вёскі Чортава (5 двароў, 39 жыхароў) і Чортава 1 (17 двароў, 122 жыхары) у Старасельскай воласці Мсціслаўскага павета.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў 1918 г. У 1919 г. адкрыта працоўная школа 1-й ступені, у якой у 1926 г. было 58 вучняў, якая дзейнічала ў вёсцы, быў перададзены памешчыцкі будынак. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. арганізаваны калгас "Шлях селяніна", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 45 гаспадарак, меў 177 га зямлі. Абслугоўвала яго Мсціслаўская МТС імя Кірава. Дзейнічала кузня. У 1931 г. калгасу было перададзена ўрочышча Папова Паляна. У 1930-х г. вёска Чортава і Чортава 1 былі аб'яднаны ў адну.

З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1930 г. арганізаваны калгас “Пераможац”, які абслугоўвала Курманаўская МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 28.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1976 г. далучана вёска Ржавец. У 1990 г. 112 гаспадарак, 310 жыхароў, у складзе Мсціслаўскага коннага завода № 120 (цэнтр – в. Лютня). У 2007 г. вёска ў РУСП “Селекцыйна-гібрыдны цэнтр “Віхра” (цэнтр – в Капачы), магазін.

Н 01.01.2023 насельніцтва складае 61 чал.

РУБАНАЎКА – вёска ў Падсолтаўскім сельсавеце, за 36 км ад Мсціслава, на раке Лядня.

У 1834 г. вёска Вялікая Рубанаўка (42 двары, 210 жыхароў) і Малая Рубанаўка (23 двары, 120 жыхароў) у Мсціслаўскім павеце, уласнасць памешчыка. У 1858 г. ў вёскі Вялікая Рубанаўка 103 рэвізскія душы, у вёскі Малая Рубанаўка – 52, частка вяскоўцаў займалася калёсным промыслам. Паводле перапісу 1897 г. Шамаўскай воласці Мсціслаўскага павета Магілёўскай губерніі, у Вялікай Рубанаўцы 47 двароў, 356 жыхароў, у Малой Рубанаўцы – 26 двароў, 195 жыхароў. Непадалёку была лясная вартоўня (1 двор, 9 жыхароў). У 1909 г. Вялікая Рубанаўцы 59 двароў, 432 жыхары, у Малой Рубанаўцы – 26 двароў, 210 жыхароў, ветраны млын. У 1910 г. адкрыта земская школа, для якой у тым жа годзе пабудавана памяшканне.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. На базе дарэвалюцыйнай адкрыта працоўная школа 1-й ступені, якой быў перададзены нацыяналізаваны будынак. У 1925 г. навучалася 65, а ў 1926 г. – 86 вучняў. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1930 г. ў в. Вялікая Рубанаўка арганізаваны калгас “Бальшавік”, які ў 1932 г. аб’ядноўваў 57 гаспадарак, меў 505 га ворыва, у в. Малая Рубанаўка – калгас “Рассвет”, у якім у 1932 г. адпаведна 44 гаспадаркі і 292 га ворыва. Абслугоўвала калгасы Курманаўская МТС. Дзейнічала кузня. У 1931 г. калгасу “Рассвет” былі перададзены ўрочашчы Яўрэйскі Луг, Каршалішча, Кацубы. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1976 г. Вялікая Рубанаўка і Малая Рубанаўка аб’яднаны ў адну вёску Рубанаўка. У 1990 г. 76 двароў, 180 жыхароў, у складзе “Камуніст” (цэнтр – в. Несцерава). Працавалі пачатковая школа, бібліятэка, клуб, магазін. У 2007 г. вёска ў СВК “Курманава”. Дзейнічае магазін.

Зараз ААТ “Натапа-Агра”.

На 01.01.2023 насельніцтва складае 30 чал.

СЕЛІШЧЫ – вёска ў Падсолтаўскім сельсавеце, за 29 км ад Мсціслава.

Першае пісьмовае ўпамінанне аб вёсцы адносіцца да 1499 г., як гаспадарскі дом, аддзены князю Жаслаўскаму. У 1638 г. сяло Селішча (яно ж Кацельнікі) у складзе маёнтка Беразятня Мсціслаўскага ваяводства ВКЛ, 9 гаспадарак, шляхецкая ўласнасць. У час вайны Рассіі з Рэччу Паспалітай 1654-67 гг. спустошана ў выніку ваенных дзеянняў. Паводле перапісу 1897 г. ў Шамаўскай воласці Мсціслаўскага павета 23 двары, 150 жыхароў. Побач быў фальварак, 1 двор, 6 жыхароў. У 1909 г. ў сяле 12 двароў, 64 жыхары, у фальварку – 7 двароў, 50 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. У 1921 г. працоўная школа 1-й ступені, якая дзейнічала ў вёсцы, быў перададзены былы памешчыцкі будынак. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1926 г. адкрыта школа, у якой было 34 вучні. У 1931 г. 18 гаспадарак аб'ядналіся ў калгас "Заранак новага жыцця", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 20 гаспадарак, меў 110 га ворыва, кузню. Абслугоўвала яго Курманаўская МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі. На могілках у брацкай магіле пахаваны 5 воінаў 344-й стралковай дывізіі, якія загінулі ў баях у 1943 г.

У 1990 г. 4 гаспадаркі, 10 жыхароў, у складзе калгаса "Камуніст" (цэнтр – в. Несцерава). У 2007 г. вёска ў СВК "Курманава".

Зараз ААТ "Натапа-Агра".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 0 чал.

СТАРЫНА – вёска ў Падсолтаўскім сельсавеце, за 32 км ад Мсціслава.

У 1834 г. вёска ў Мсціслаўскім павеце, 39 двароў, 234 жыхары, уласнасць памешчыка. У 1880 г. ў Шамаўскай воласці Мсціслаўскага павета, 289 жыхароў. Частка вяскоўцаў займалася кравецкім і бандарным промысламі. Паводле перапісу 1897 г. 55 двароў, 346 жыхароў, 2 ветраныя млыны. У 1909 г. 51 двор, 327 жыхароў, школа граматы. 23.09.1910 г. жыхары аказалі супраціўленне землемеру і паліцыі пры размежаванні зямель вяскоўцаў і памешчыка.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1931 г. арганізаваны калгас імя Сталіна які абслугоўвала Курманаўская МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У 1990 г. 55 двароў, 85 жыхароў, у складзе калгаса імя Леніна (цэнтр – в. Курманава). Працавалі пачатковая школа, магазін. У 2007 г. вёска ў СВК "Курманава".

Зараз ААТ "Натапа-Агра".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 6 чал.

СУТОКІ – вёска ў Мазалаўскім сельсавеце за 3 км ад Мсціслава.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 17 ст. У 1654 г. вёска ў Мсціслаўскім ваяводстве ВКЛ, шляхецкая ўласнасць. У 1654 г. падарана Мсціслаўскаму карметіцкаму кляштару. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1785 г. сёлы Вялікія Сутокі (8 двароў, 49 жыхароў, млын) і Малыя Сутокі (2 двары, 37 жыхароў) у Мсціслаўскім павеце Магілёўскага намесніцтва, уласнасць памешчыка. Адзін памешчык меў тут у 1848 г. 153 дзесяцін зямлі і вадзяны млын, у 1872 г. 229 дзесяцін зямлі, другі меў у 1878 г. 440 дзесяцін зямлі і млын. Паводле перапісу 1897 г. фальваракі Вялікія Сутокі (1 двор, 11 жыхароў), Малыя Сутокі (1 двор, 2 жыхары) і Сутокі (1 двор, 28 жыхароў), сядзіба Сутокі (1 двор, 9 жыхароў).

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. У 1925 г. створана сельска-гаспадарчы артэль "Чырвоны сцяг", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 24 гаспадаркі, меў 80 га ворыва, абслугоўвала Мсціслаўская МТС. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці. У 1940 г. 19 двароў, 109 жыхароў.

У Вялікую Айчынную вайну з 14.07.1941 г. да 28.09.1943 г. вёска акупіравана нямецка-фашысцкімі захонікамі, якія ў верасні 1943 г. спалілі 18 двароў, загубілі 10 жыхароў. Пасля вайны адбудавана.

У 1990 г. 17 гападарак, 41 жыхар, у складзе саўгаса "Мсціслаўскі" (цэнтр – г. Мсціслаў). У 2007 г. вёска ў СВК "Мазалаўскі".

Зараз ААТ "Мазалаўскі".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 15 чал.

УСПОЛЛЕ – вёска ў Хадасоўскім сельсавеце, за 23 км ад Мсціслава, на раке Чорная Натапа.

Першае пісьмовае ўпамінанне аб вёсцы адносіцца да 1579 г., ў складзе Радамскага староства ВКЛ. У Літоўскай метрыцы ёсць звесткі аб ёй пад 1596 і 1635гг. З 1659 г. належыла памешчыку, які непадалёку меў мёнтак. Пасля 1-га падзелу Рэчы Паспалітай (1772) у складзе Расійскай імперыі. У 1777 г. вёска Ушполы ў Чэрыкаўскай акрузе Магілёўскай губерніі. У 1816 г. ў Чэрыкаўскім павеце, 18 двароў, 78 жыхароў, уласнасць памешчыка. Памешчык меў тут у 1868 г. 560 дзесяцін зямлі і вадзяны млын. У 1889 г. адкрыта земская школа. Паводле перапісу 1897 г. ў Доўгавіцкай воласці Чэрыкаўскага павета, 24 двары, 145 жыхароў. У аднайменнай аколіцы, што знаходзіліся непадалёку, было 23 двары, 148 жыхароў. У 1905 г. ў школе навучалася 50 хлопчыкаў і 10 дзяўчынак. У 1909 г. ў вёсцы 60 двароў. 226 жыхароў, у аколіцы – 20 двароў, 205 жыхароў.

Савецкая ўлада ўстаноўлена ў студзені 1918 г. З 17.07.1924 г. ў складзе БССР. На базе дарэвалюцыйнай адкрыта працоўная школа 1-й ступені, у якой у 1925 г. навучалася 82 вучні. 25.10.1929 г. арганізаваны калгас "Чырвоны Кастрычнік", які ў 1932 г. аб'ядноўваў 72 гаспадаркі, меў 792 га ворыва. У 1936 адкрыты клуб.

Абслугоўвала яго Ходасаўская МТС імя Тэльмана. З 20.02.1938 г. ў Магілёўскай вобласці.

У Вялікую Айчынную вайну з ліпеня 1941 г. да 29.09.1943 г. акупіравана нямецка-фашысцкімі захопнікамі, якія спалілі вёску. Пасля вайны адбудаваны. Каля Дома культуры ў памяць аб 73 земляках, што загінулі на фронце і ў партызанскай барацьбе, у 1967 г. пастаўлена стэла.

У 1990 г. 144 гаспадаркі, 392 жыхары, цэнтр калгаса "XXVI з'езд КПСС", які спецыялізаваўся на мясамалочнай жывёлагадоўлі і вырошчванні лёну. Меў 3373 га сельскагаспадарчых угоддзяў. У вёсцы працавалі дзіцячы сад, 8-гадовая школа, бібліятэка, Дом культуры, комплексны прыёмны пункт бытавога абслугоўвання насельніцтва, сталовая, магазін, фельчаска-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі, музей працоўнай славы. У 2007 г. вёска ў складзе ААТ Мсціслаўскі райаграпрамтэхзаб".

На 01.01.2023 насельніцтва складае 185 чал.

Каляндар знамянальных і памятных дат на 2024 год
Мсціслаўскі раён

Бібліяграфічны паказальнік

складальнік Хмуровіч Святлана Віктараўна

адказны за выпуск Н. В. Сідарэнкава

Дзяржаўная ўстанова культуры
“Сетка публічных бібліятэк Мсціслаўскага раёна”,

213453 г. Мсціслаў вул. Пралятарская, 36
Тэлефон (02240)44870
Эл. Пошта: Mstislavl_bib@mail.ru